

Täysistunto

Perjantai 16.9.2022 klo 16.54—19.32

Täysistunto alkoi klo 16.54. Täysistunto keskeytettiin klo 19.13. Täysistuntoa jatkettiin klo 19.21. Täysistunto päättyi klo 19.32.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.54—19.13 ja 19.21—19.32).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 69-72/2022 vp.

2.2. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Puolustusvaliokunta on 9.9.2022 valinnut puheenjohtajakseen Antti Häkkäsen. Ympäristövaliokunta on 16.9.2022 valinnut puheenjohtajakseen Hanna Kososen.

2.3. Vaalien toimittaminen

Edustaja Wille Rydmanin tilalle on valittava jäsen perustuslakivaliokuntaan, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaan ja eduskunnan tilintarkastajiin. Täydennysvaalit toimitetaan maanantaina 19.9.2022 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään maanantaina 19.9.2022 kello 9.

3. Antti Häkkäsen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 27/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan maanantaina 19.9.2022 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään maanantaina 19.9.2022 kello 9.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

4. Pihla Keto-Huovisen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 28/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan maanantaina 19.9.2022 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään maanantaina 19.9.2022 kello 9.

5. Wille Rydmanin vapautuspyyntö hallintovaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 29/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan maanantaina 19.9.2022 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään maanantaina 19.9.2022 kello 9.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana

Hallituksen esitys HE 130/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2022 vp

Pöytäkirjan liite Muutosehdotus 16.9.2022 Liite 6A

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Avaan yleiskeskustelun. — Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana, eli voi sanoa, että potilasturvallisuuslaki. Esittelen tässä valiokunnan mietinnön.

Voin alkuun todeta, että mietinnössään valiokunta pitää ehdotetun lain säätämistä välttämättömänä. Hallituksen esityksen sekä valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella terveydenhuoltoon ja kotihoitoon kohdistuvat työtaistelutoimenpiteet voivat ilman suoje-
lutyöstä sopimista varsin suurella todennäköisyydellä johtaa potilaiden ja asiakkaiden hengen vaarantumiseen ja terveyden vakavaan vaarantumiseen. Asiakkaiden tai potilaiden hengen vaarantumisen tai asiakkaiden tai potilaiden terveyden vakavan vaarantumisen es-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

täminen on valiokunnan näkemyksen mukaan voitava turvata kaikissa olosuhteissa, myös työtaistelun aikana. Tässä on vastakkain kaksi perusoikeutta, ja viime kädessä valiokunta näkee, että myös eduskunnassa lainsäätäjän tehtävänä on lainsäädännön toimin turvata ihmisten oikeus elämään niin, että kenenkään henki ei vaarannu työtaistelun aikana.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi keinoista välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamiseksi työtaistelun aikana. Ehdotus sisältää kolme erilaista sääntelykokonaisuutta: 1) työntekijäjärjestölle asetettavia velvollisuuksia, muun muassa velvollisuus neuvotella suojelutyön määrästä, 2) työntekijän työskentelypaikkaan, työaikaan ja vuosilomiin liittyviä poikkeuksia sekä 3) sääntelyn siitä, millä edellytyksillä henkilö voidaan velvoittaa asiakas- ja potilasturvallisuustyöhön. Ehdotus sisältää säännökset näistä velvollisuuksista ja niihin liittyvistä hallintomenettely-, muutoksenhaku- ja seuraamussäännöksistä.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan sääntelyn tarve johtuu siitä, että työtaistelun osapuolet eivät ole sopineet jo ilmoitettujen työnseisausten aikaisesta riittävästä suojelutyöstä siten, että asiakkaiden tai potilaiden hengen tai heidän terveydentilansa vakavan vaarantumisen estämiseksi tarvittava välttämätön hoito ja huolenpito voitaisiin turvata. Hallituksen esityksen tavoitteena on turvata välttämätön terveydenhuolto ja kotihoito tilanteissa, joissa asiakkaiden tai potilaiden henki vaarantuu tai asiakkaiden tai potilaiden terveys vakavasti vaarantuu kunnan tai kuntayhtymän järjestämää terveydenhuoltoa tai kotihoitoa koskevan työtaistelun aiheuttaman henkilökunnan riittämättömyyden vuoksi eivätkä voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamat ensisijaiset keinot ole riittäviä edellä mainittujen asioiden turvaamiseksi.

Laissa säädettyjä keinoja voitaisiin esityksen mukaan soveltaa kunnan tai kuntayhtymän järjestämässä terveydenhuollossa tai kotihoidossa vain, jos muut keinot eivät ole riittäviä asiakkaiden tai potilaiden hengen vaarantumisen tai terveyden vakavan vaarantumisen estämiseksi, ja vain siinä laajuudessa kuin se on mainituissa tarkoituksissa välttämätöntä. Lain tarkoituksena on estää tilanne, jossa työtaistelun aiheuttama henkilöstövaje aiheuttaisi asiakkaiden tai potilaiden hengen vaarantumisen tai terveyden vakavan vaarantumisen, mutta sen tarkoituksena ei ole estää työtaistelun toteutumista. Laissa säädettyjä keinoja ei voitaisi käyttää työtaistelun murtamiseen eikä työvoimapulasta tai siihen osoitettujen voimavarojen riittämättömyydestä aiheutuvien ongelmien ratkaisemiseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotetun lain sääntelyä eri keinojen käytön porrastamisesta perusteltuna. Porrastamisella turvataan valiokunnan näkemyksen mukaan sitä, että kulloinkin käytettävät keinot ovat oikeasuhtaisia, jotta ensinnäkään työtaistelutoimet eivät aiheuta ihmishenkien menetyksiä tai terveyden vakavaa vaarantumista ja toisaalta työtaistelutoimia ei rajoiteta tätä laajemmin.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen mukaan työntekijäjärjestöihin kohdistuva 2 §:n mukainen velvoite huolehtia yhteistyössä kunnan tai kuntayhtymän kanssa välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamiseksi tarvittavasta henkilöstöstä ja tätä koskeva 3 §:n mukainen neuvottelumenettely ovat ensisijaisia työntekijöihin kohdistuviin keinoihin nähden. Neuvottelu suojelutyöstä on lakiehdotuksen 2 §:n perusteella edellytyksenä sille, että työntekijäjärjestö voi toimeenpanna työnseisauksen tai joukkoirtisanoutumisen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että mahdollinen uusi työtaistelutoimenpiteen siirtäminen keskeyttämismääräys voidaan antaa enintään kolme kertaa, ja ehdottaa 10 §:ää tältä osin muutettavaksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteissa esitetyllä tavalla. Kaiken kaikkiaan tämä tarkoittaa, että kun aluehallintovirastoille

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

annetaan ääritilanteissa mahdollisuus keskeyttää tai siirtää työtaistelutoimenpiteitä viikoksi kerrallaan, se voidaan tehdä yhteenlaskettuna enintään neljä kertaa.

Valiokunta kävi keskustelua myös tämän lain toimialasta ja siitä, että sen piiriin kuuluu myös kotihoito — soveltamispiiriin kuuluu siis myös kotihoito — , ja halusimme mietinnössä erityisesti korostaa, että sen piiriin kuuluu vain sellainen kotihoito, jota ilman asiakkaan henki vaarantuu tai terveys vaarantuu vakavasti.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että ehdotetun lain tarkoituksena ei ole missään tapauksessa estää työtaistelun toteuttamista, eikä laissa säädettyjä keinoja voida käyttää työtaistelun murtamiseen eikä työvoimapulasta tai siihen osoitettujen voimavarojen riittämättömyydestä aiheutuvien ongelmien ratkaisemiseen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon ja kiinnittää siinä huomiota siihen, että lakiehdotus sisältää järjestöille määrättävän uhkasakon ohella myös yksittäiseen työntekijään kohdistuvan uhkasakkotehosteen, ja esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä harkitsee henkilökohtaisen uhkasakkovaateen tarpeellisuutta. Lausunnon mukaan Suomen työoikeudessa keskeisenä lähtökohtana on pidetty sitä, että työtaistelun seurauksista vastuun kantaa työtaisteluun ryhtynyt järjestö, eivät sen henkilöjäsenet eli työntekijät.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että vastuun työtaistelun seurauksista kantaa työtaisteluun ryhtynyt järjestö, ja ehdottaa yksittäiseen työntekijään kohdistuvan, 5 ja 9 §:ään perustuviin määräyksiin kohdistuvan uhkasakkotehosteen poistamista tältä osin.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää myös muutamia muita pykäläkohtaisia muutosehdotuksia, jotka ilmenevät tuosta meidän mietinnöstämme. Osa niistä on teknisiä, mutta osalla on myös sisällöllistä merkitystä. En lähde niitä tässä yksityiskohtaisesti käymään läpi. Haluan vain todeta, että tämä mietintö ei ollut yksimielinen. Siihen on jätetty yksi hylkäävä vastalause, joka tullaan täällä varmasti erikseen esittelemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.05 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä meillä tänään, tässä ja nyt, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana, niin sanottu pakkolaki.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että potilasturvallisuudesta huolehditaan. Tämä kuitenkin ratkesi jo käräjäoikeuden päätöksellä, eli nyt käsiteltävä laki on tarpeeton. [Mikko Savolan välihuuto] Perussuomalaiset eivät halua pakottaa hoitajia töihin. Työtaisteluun on löydettävä kestävä ratkaisu sovinnon muodossa. [Antti Lindtmanin välihuuto] Hallituksen juntaama pakkolaki ei ratkaise sen enempää hoitajien työtaistelua kuin hoitajapulaakaan, vaan ainoastaan lisää vastakkainasettelua. Hoitajat ovat loukkaantuneita. Laki, joka on selvästi tarkoitettu lakon murtamiseen, osoittaa sen, ettei hallitus arvosta hoitotyötä tekeviä. [Mikko Savola: Ihmishenkiä pelastetaan!]

Me perussuomalaiset sosiaali- ja terveysvaliokunnan edustajat vastustimme tänään pakkolakia. Tässä lain ensimmäisessä käsittelyssä täällä esitämme siihen pientä parannusta, joka liittyy suojelutyöhön pakotetuille hoitajille suojelutyöstä maksettavaan korvaukseen, eli tänään täällä ensimmäisessä käsittelyssä teemme pykälämuutosesityksen. Hallitus esittää tähän korvaukseen 1,3-kertaista palkkaa. Se tarkoittaa esimerkiksi 16 euron tuntipalk-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

kaan — arvatkaapa kuinka paljon korotusta? Vajaan 5 euron korotusta. Näin pieni korotus ei luo työnantajapuolelle motivaatiota sovinnon etsimiseen näin pikaisella aikataululla.

Me perussuomalaiset esitimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että tämä korvaus olisi kolminkertainen. Tämä esitys tarkoittaisi tuntipalkkaan 32 euron korotusta suojelutyössä. Tämä jos joku olisi kohtuullista. Tämä myös tarkoittaisi käytännössä, ettei hoitajia pakotettaisi suojelutyöhön silloin, kun siihen ei ole oikeasti tarvetta. Jos hallituspuolueet ovat oikeasti sitä mieltä, ettei lain tarkoitus ole lakon murtaminen, he varmasti voivat äänestää pykälämuutoksemme puolesta.

Me sosiaali- ja terveysvaliokunnan perussuomalaiset jäsenet tulemme esittämään maanantaina lakiesityksen hylkäystä, mikäli emme saa kannatusta tälle pykälämuutosesitykselle, mutta myös meidän lausumille, joita on kuusi kappaletta. Nämä lausumat ovat erittäin tärkeitä. Ne liittyvät muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon pito- ja vetovoiman ylläpitoon, taistelutoimien mahdollisimman nopeaan päätökseen saamiseen ja rauhan palautumiseen hoitoalalle, tämän yleisen hoivakriisin ratkaisemiseksi etsittäviin keinoihin, koulutuspoliittisiin keinoihin nopeuttaa alalle saapuvien opiskelijoiden pääsyä työelämään sekä siihen, että hoivapalveluissa olisi riittävät tukipalvelut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tapa suhtautua naisvaltaisiin, palkkakuopassa oleviin hoitajiin on loukkaava ja jyrkässä ristiriidassa vaalipuheiden kanssa. [Vilhelm Junnila: Gustafsson kuuntelee!] Sanna Marin, pääministeri, esitti oppositiossa ollessaan ennen vaaleja, että naisten pitäisi mennä yleislakkoon, jotta naisvaltaisten alojen palkkakehitys ja arvostus saataisiin ylös kuopasta. Marinin mukaan Suomi pyörii pientä palkkaa saavien ja palkatonta työtä tekevien naisten uurastuksella. Nyt Sanna Marin on pääministeri ja hänen hallituksellaan olisi mahdollisuus korjata tilanne, mutta mitä hän tekee? Hän päästää ministeri Lindénin kurmoottamaan hoitajia pakkolailla. Ei näin.

Arvoisa puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaiset pykälämuutosesitykset.

Korostan vielä sitä, että ilman sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä tuolla kentällä emme selviäisi nyt emmekä tulevaisuudessa. Vuoden 2007 pakkolain jälkeen olisi luullut, että olemme oppineet jotakin ja laittaneet hoitajien palkka-asioita kuntoon. Kuten kerroin, hoitajat ovat loukkaantuneita, ja tässä alkaa olla jo periaatteellisia kysymyksiä, millä tavalla suomalaista ammattitaitoista hoitajaa kohdellaan. — Kiitos. [Jussi Saramon välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia! — Totean, että nämä muutosesitykset tehdään vielä sitten siinä yhteydessä, kun äänestetään asioista konkreettisesti. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

17.10 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Keskellä hoivakriisiä on aika uskomatonta, että hallitus ensin potkii hoitajat töistä sen takia, ettei ole kaikkia rokotuksia, ja nyt heidät halutaan sitten pakottaa töihin ja sekaannutaan siihen työmarkkinaosapuolten neuvotteluun, mistä on tähän mennessä koko ajan sanottu, että hallitus ei sekaannu työmarkkinaosapuolten neuvotteluun. Nyt kuitenkin ollaan sekaantumassa ja pakottamassa hoitajat töihin — siis tämä on aivan uskomatonta.

Oletteko te tutustuneet siihen, mikä on se palkkaohjelma, mitä hoitajat vaativat palkkaa? Heillä on ihan kohtuullinen esitys, ja siihen pitäisi ilman muuta suostua. Tämä asia ratkeaa sillä, että hoitajat saavat sen palkan, mitä he ovat esittäneet. [Välihuutoja vasemmalta] Se on kohtuullista, ja se ei edes peitä sitä inflaatiota, mikä meillä tällä hetkellä on.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Kannatan edustaja Juvosen esityksiä. [Jussi Saramo: Samaa mieltä ollaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Asian vakavuudesta huolimatta pyydän, että näitä välihuutoja huomioidaan tässä keskustelussa niin, että varsinaiset puheet kuuluvat. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Asia on todellakin vakava, ja tämä lakiesitys on mielestäni myös erittäin vaikea, poikkeuksellisen vaikea, koska tässä punnitaan vakavia perusoikeuksia keskenään ja sitten toisaalta tehdään ikään kuin ratkaisuja tilanteessa, jossa pitäisi todellisesti vaikuttaa tähän terveydenhuollon ja vanhustenhoidon tilanteeseen ja hoitajapulaan eikä yrittää paikata sitä siinä tilanteessa, kun ollaan jo tällaisen lakkouhan edessä.

No, nyt valiokunnalle haluan siitä antaa kiitoksen, että tätä esitystä on kyllä viety oikeaan suuntaan — eli ne korjaukset, mitä valiokunta on tehnyt, ovat kannatettavia — mutta ihmettelen, miksi hallituspuolueiden edustajat eivät siellä valiokunnassa ole hyväksyneet tätä korkeampaa suojelutyön palkkausta. Yksi merkittävä kiistakysymys tässä on ollut se, että on epäilty, että suojelutyötä käytetään ikään kuin liikaa eli että lakon aikana suojelutyössä on miehitystä jopa enemmän kuin normaalityöaikana. Jos suojelutyön palkkaus vietäisiin riittävän korkealle tasolle, niin kuin täällä oppositiosta on ehdotettu, niin kynns käyttä suojelutyötä nousisi oikealle tasolle eikä sitä käytettäisi ikään kuin turhaan. Sen takia toivon, että hallituspuolueiden edustajatkin vielä tätä harkitsisivat vakavasti, koska se kyllä parantaisi tilannetta.

Lisäksi on kyllä kysyttävä, onko oikeasti tämä lakiesitys nyt aivan välttämätön, koska oikeuslaitos on jo ottanut näihin työtaistelutoimiin, onneksi, kantaa olemassa olevan lainsäädännön turvin. Olen kyllä huolestunut siitäkin, että jo pelkästään se, että tällaista esitystä täällä salissa käsitellään ja sitä tuodaan, kiristää työntekijöiden ja työnantajan välejä ja kärjistää näitä ristiriitoja ja ajaa ikään kuin entisestään hoitajia tältä alalta pois.

Hoitajat ovat huolissaan ja vaatimuksissaan oikeassa, mutta mielestäni kyllä yhtä selvää on, että missään oloissa esimerkiksi tehohoitoa tai heikossa asemassa olevia, välttämätöntä kotihoitoa tarvitsevia potilaita ei saa jättää työtaistelun jalkoihin. Eli kyllä on terveydenhuollon lakkotilanteissa aina huolehdittava siitä, että suojelutyötä on tarjolla, mutta hallitus ei voi väistää omaa vastuutaan tässä tilanteessa siitä, [Puhemies koputtaa] että se on päästänyt terveydenhuollon tällaiseen kriisitilaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä potilasturvallisuuslaki, ja tätä on valiokunnassa tarkkaan ja hartaasti käsitelty ja asiaa katsottu eri kulmista. Ensimmäistä kertaa olimme tilanteessa, jossa tehohoitoon ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kotihoitoon julistettiin lakko, jossa suojelutyötä ei annettaisi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä aiheuttaisi ihmisille vakavaa hengenvaaraa, koska niin lääkkeiden jakaminen kotihoidossa kuin hengenvaaralliset tilanteet tehohoidossa uhkaisivat jäädä hoitamatta. Valiokunnalle on myös selvää, että meillä on tällä hetkellä jo krooninen henkilöstövaje ja meillä mennään äärirajoilla ja näitä tilanteita jo tapahtuu, mutta näin laajamittainen toimi, kokonaan suojelutyöstä kieltäytyminen, olisi uhannut monien ihmisten henkeä ja terveyttä. Samaan aikaan koen, että olimme vähän

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

puun ja kuoren välissä siinä, miten samaan aikaan turvaamme hoitajien lakkotoimenpiteet ja selvän tuen alalle mutta taas toisaalta suojellaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten henkeä ja terveyttä.

Tänään olemme saaneet neuvoteltua yhdessä tämän potilasturvallisuuslain, jonka viime-sijaisena keinona on turvata tämä suojelutyö lakkotilanteissa. Työnantajalla ja työntekijäl-lä on jatkossakin velvollisuus sopia suojelutyöstä. Työnantajalla on velvollisuus käyttää kaikki keinot ennen suojelutyöstä päättämistä ja tähän lakiin turvautumista. Tällaisia kei-noja ovat muun muassa asiakkaiden ja potilaiden siirtäminen, ostopalvelut, palvelusetelit, kuntien kanssa tehtävä yhteistyö, priorisointi, uudelleenorganisointi, neuvottelu ja vielä kerran uudelleenneuvottelu. Mikäli tämänkään prosessin jälkeen ei päästä suojelutyöstä yhteisymmärrykseen, niin siinä tilanteessa viranomaisen auttaa määrittämään sen suojelu-tuen määrän, jolla ihmisten henki turvataan siinä lakkotilanteessa.

Mitä tämä sitten tarkoittaa yksittäisen työntekijän tai hoitajan näkökulmasta? Tämä on esitetty pakkolakina, ja julkisuudessa on ollut kuvia, joissa haetaan poliiseilla ja muilla töihin. Tämähän ei todellakaan pidä paikkansa, ja tämä on tarkoituksenmukaista: halutaan herättää vielä ristiriitaa ja hämmennystä alalle. Me poistimme tästä esityksestä tämän hen-kilökohtaisen uhkasakon, eli mikäli työntekijä kieltäytyy suorittamasta tätä suojelutyötä, hänellä on edelleen oikeus olla tekemättä työtä eli hän voi osallistua lakkoon ja hänen ei tarvitse osallistua suojelutyöhön. Mutta jos työntekijä päättää viranomaisen toimesta, jos se on hänelle määrätty, osallistua tähän suojelutyöhön, maksetaan hänelle 30 prosentin ko-rotuksella palkkaa. [Arja Juvonen: Neljä euroa!]

Ennen kaikkea vahvistamme tällä esityksellä sovintoa. Haluamme luoda työmarkkinoil-le vahvempia rakenteita, joilla tarkoituksenmukaiset, puolueettomat ja nopeat sovittelu- ja neuvottelumenetelmät työriidan ratkaisemiseksi voidaan luoda tulevaisuudessa, ja tälläkin esityksellä me halutaan vahvistaa tätä yhteistä sovinnon tietä.

Arvoisa puhemies! Yleisesti tämä kriisi on... Varmasti jokainen meistä tietää tämän ti-lanteen vakavuuden ja sen, mitä haittaa tästä on koko hoiva- ja hoitoalan vetovoimalle ja koko alan tulevaisuudelle. Me kaikki tiedetään täällä, että meidän on ratkaistava tämä hoi-tajien kysymys koko meidän terveydenhuollon kestävyuden näkökulmasta. Itse haluan ko-rostaa sitä, että hoitajat ovat palkkansa ansainneet. Toisaalta olen myös surullinen siitä, että hoitajat ovat nähneet ainoaksi vaihtoehtokseen ne työtaistelutoimet, jotka kohdistuvat suoraan potilaiden henkeen ja terveyteen. Se kertoo ikävää kieltä sopimisen kulttuurin mu-rentamisesta, ja toisaalta työnantajapuoli on halunnut rikkoa näitä neuvottelurakenteita, kun se on näkynyt näin isona levottomuutena työmarkkinoilla.

Meillä nämä haasteet on tunnistettu, ja me haluamme tuoda esiin näitä kehittämiskoh-teita ja olemme tehneet sitä pitkään. Me olemme lisänneet hallituksena hoitoalan koulutus-paikkoja erittäin merkittävästi. Olemme käynnistäneet ohjelman, jonka tehtävä on löytää ratkaisuja sosiaali- ja terveysalan henkilöstöpulaan. Olemme lisänneet näitä koulutuspaik-koja ja saaneet alalle uutta henkilöstöä ja yritämme parantaa näitä työoloja.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä esitys on ollut erittäin vaikea tehdä, mutta tässä tilantees-sa se on välttämätön, ja edelleen toivon, että työmarkkinoille saadaan sopimus syntymään.
— Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hy-vä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

17.20 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi tänään kokouksessaan ja mietinnössään, että Suomessa on kova pula hoito- ja hoivahenkilökunnasta ja siksi pitää ryhtyä pikaisesti sellaisiin toimenpiteisiin, joilla turvataan ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyys myös tulevaisuudessa. Myös työoloja pitää kehittää niin, että alan houkuttelevuus paranee.

Tämän nyt käsittelyssä olevan lain tarkoitus on hyvin rajattu, ja se on ainoastaan estää potilaiden hengen ja terveyden vaarantuminen. Se ei esimerkiksi voi estää työtaistelun toteutumista. Lakia ei voi käyttää vaikkapa lakon murtamiseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korosti, että ensisijaisia keinoja välttämättömän henkilöstön turvaamiseksi työtaistelun aikana ovat esimerkiksi semmoiset keinot kuin potilaiden siirtäminen tai ostopalvelut tai palvelusetelit tai muut vapaaehtoisuuteen perustuvat järjestelyt tai yhteistyö muiden kuntien kanssa.

Eli mihinkä tätä lakia sitten saatetaan tarvita? No, tänään hoitajajärjestöt ilmoittivat aloittavansa tiistaina lakon Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimessa kotihoitoyksikössä. Alan johtajan mukaan kaupungista sanotaan, että tämä kyseinen kotihoidon lakko vaarantaisi hauraiden vanhusten hengen ja terveyden. Tällaista potilasturvallisuuslakia tarvitaan lähinnä turvaamaan kotihoidon turvin pärjäävien heikkokuntoisten vanhusten hoito.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.22 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on ikävä olla. Olemme säätämässä lakia, joka turvaa välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon työtaistelun aikana. Olisi erittäin tärkeää, että tällaiset asiat pystyttäisiin sopimaan neuvottelupöydissä. Suojelutyön määrästä pitäisi pystyä sopimaan työnantajan ja järjestöjen kesken, koska uskon, että me kaikki olemme samaa mieltä siitä, että hengen ja terveyden suojeleminen on tärkein tehtävä, mitä meillä myöskin kansanedustajina, päättäjinä, on.

Olimme tässä pakkotilanteessa mukana hyväksymässä tätä lakia, minkä hallitus on eduskuntaan tuonut, niin että viimesijaisena keinona, jos suojelutyötä ei saada riittävästi, voidaan hoitohenkilökuntaa myös määrätä töihin. Olemme tässä esityksessä kuulleet useita asiantuntijoita, mutta aikataulu on ollut erittäin tiukka, eli se on ollut valiokunnalle suhteettoman tiukka aikataulu. Saimme myös asiantuntijakuulemiset vasta tällä viikolla järjestettyä tiheässä aikataulussa. Täytyy sanoa, että oli myös ikävä todeta, että oppositiopuolueita ei otettu mukaan keskustelemaan yhdessä tämän lain sisällöstä ja saimme tämän mietinnön vasta tänään valiokunnan pöydälle jaettuna, niin että emme tienneet sen sisältöä ja jouduimme lukemaan asiat median välityksellä. Näin ei pitäisi tietenkään olla, vaan tässä ollaan yhteisellä asialla.

Tähän lakiluonnokseen tehtiin korjauksia valiokunnassa asiantuntijakuulemisten perusteella. Siellä on niitä useita, ja niitä on huomioitu. Myös tänään valiokunnassa jatkoimme niiden käsittelyä. Itse näin merkittävänä, että esimerkiksi uhkasakko työntekijöille poistettiin: mikäli on tällaista, ettei suojelutyötä anneta, niin uhkasakko kohdistetaan työmarkkinajärjestöille, ei sille yksittäiselle työntekijälle, joka on tässä tietyllä tavalla välikädessä. Ehdotimme myös, että sitä korvausta, kun tätä viimesijaista lakia käytettäisiin eli jos joudataan määräämään työntekijä töihin, nostettaisiin kaksinkertaiseksi, kun se tässä lakiesityksessä on 1,3-kertainen eli 30 prosenttia korkeampi. Mutta me ehdotimme, että se olisi 100 prosenttia korkeampi. Näimme tämän perusteltuna sen takia, että tätä lakia on tarkoitus käyttää hyvin poikkeuksellisesti, silloin ollaan hyvin ääritilanteessa. Ja kun se korvaus

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

on riittävän korkea, niin se myöskin hillitsee liiallisen suojelutyövoiman käyttöä, joka joissakin kommentteissa julkisuudessa on ollut esillä. Sitä kautta se hillitsee suojelutyön tarvetta, jos tällaista olisi ylimääräistä. Toinen asia on tietenkin se, että kun työntekijä määrätään töihin, niin on se kohtuullista, että hän saa siitä paremman korvauksen kuin normaali korvaus.

Me kokoomuksessa teimme valiokunnassa esityksen, että korvaustasoa nostettaisiin kaksinkertaiseksi, mutta valitettavasti hallituspuolueet sen torppasivat. Mutta teen tämän esityksen nyt täällä salissa uudelleen, eli esitämme 5 §:ään ja 9 §:ään muutoksen niin, että 1,3:n sijalla on kaksinkertainen korvaus.

Arvoisa puheenjohtaja! Toivottavasti tätä lakia ei tarvitsisi ottaa käyttöön käytännössä ja sovittelukeinoin päästäisiin sopimukseen ja pystyttäisiin alkamaan purkamaan hoitojonoja ja suuntaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon resurssia sitä kipeästi tarvitseviin kohtiin. Samalla tarvitsemme sekä pito- että vetovoimatekijöiden lisäämiseksi selkeitä parannuksia työnjohdollisiin asioihin, parannusta johtamiseen, työoloihin, hoitajien mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan työkuvaansa ja työaikaansa. Meillä on paljon kehittämisen kohteita, ja näitä asioita pitää pystyä ratkaisemaan rakentavalla tavalla ja niin, että sosiaali- ja terveydenhuolto on houkutteleva työpaikka meidän nuorille ja myöskin siellä tällä hetkellä työskenteleville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

17.28 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että hoitajilla alkaa olla mitta täynnä. He ovat jo vuosia varoittaneet hoivakriisistä, hoitajapulasta ja myös venyneet äärimmilleen. On selvää, että me tarvitsemme kestäviä ratkaisuja hoitajapulaan. Me tarvitsemme lisää hoitajia, me tarvitsemme reilua palkkausta, me tarvitsemme inhimillisiä työoloja hoitajille. On selvää myös, että meidän on saatava työmarkkinapöydistä palkkasopu, joka osaltaan auttaa ratkomaan tätä syvenevää hoitajapulaa.

No, meidän päättäjien vastuulla on ennen kaikkea varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävä rahoitus, jotta kaikki tämä on mahdollista, ja tässä akuutissa ja aika poikkeuksellisessa työtaistelutilanteessa meidän velvollisuutemme on myös varmistaa tarvittaessa lailla, ettei kenenkään henki tämän lakon takia vaarannu. Ymmärrän hyvin senkin, että tämä voi tuntua epäoikeudenmukaiselta.

Tämä potilasturvallisuuslaki ei ollut vihreille mikään läpihuutojuttu. Me olemme pitkin matkaa halunneet varmistaa, että laki on aivan viimesijainen keino ja että ihmisten perusoikeuksia rajoitetaan niin vähän kuin on aivan välttämätöntä. Laki on nyt rajattu vain tilanteisiin, jotka uhkaavat ihmisten henkeä tai aiheuttavat terveyden vakavan vaarantumisen.

Näiden käräjäoikeuden päätösten myötä oli tärkeää minusta vielä kertaalleen punnita tämän lain sisältöjä, ja näin myös eduskunnassa tehtiin. Tämä tehohoidon lakkouhan poistuminen ei ikävä kyllä poista tämän lain välttämättömyyttä. Suojelutyön puuttuminen hauraiden vanhusten kotihoidosta voi olla yhtä lailla kohtalokasta.

Arvoisa puhemies! Tiedän, että poliitikkojen sanat eivät tässä tilanteessa hoitajia auta tai lohduta. Tuntuu kuitenkin minusta reilulta pyrkiä avaamaan, miksi tämä kiistelty ja vihatukin laki säädetään. On selvää, että se ei auta ratkomaan tätä isoa kysymystä hoitajapulasta, ja olen ainakin itse pahoillani, että olemme ylipäänsä joutuneet tähän tilanteeseen, jossa laki joudutaan säätämään. On kiistatta häpeällistä, että Suomessa ei ole vuosikausiin kyetty ratkaisemaan hoivakriisin juurisyytä ja kuromaan umpeen naisvaltaisten alojen palkka-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

kuoppaa. [Arja Juvonen: Nyt on aika tehdä se! — Veronika Honkasalo: Tehdään se yhdessä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.31 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Täytyy aloittaa, että tässä tilanteessa en missään nimessä päättäjänä haluaisi olla. Tilanne hoitoalalla on poikkeuksellinen, äärimmäinen joppa. Samoin on tilanne hoitoalan työkiistassa.

Olen aiemmin työskennellyt pitkään hoitoalalla eri tehtävissä likimain 20 vuotta ja nähnyt tilanteen pahentumisen läheltä. Tiedän, että hoitajilla on jo pitkään ollut suuri huoli potilaiden hengestä ja terveydestä, jotka vaarantuvat, kun hoitajia ei ole tarpeeksi. Työolosuhteet ovat huonot, ja työtään ei voi tehdä niin hyvin kuin haluaisi.

Ikinä ei ole ollut oikea aika hoitaa alan palkkausta ja työolosuhteita kuntoon. Sen takia tilanne on niin tulehtunut ja kireä kuin se nyt on. Hoitajat ovat aivan loppu. [Arja Juvonen: Kyllä!] Voi jo nyt sanoa, että olemme menettäneet hoitajien luottamuksen siihen, että heidän tilannettaan parannettaisiin. [Arja Juvonen: Kyllä!] On aika siirtyä sanoista tekoihin, juhlapuheista arkiseen toimintaan. Luottamusta täytyy rakentaa pala kerrallaan takaisin, myös sen jälkeen, kun työmarkkinakiista ratkeaa. Hoitoalan tulevaisuus täytyy pelastaa Suomessa, ja tähän ihan jokaisen puolueen täytyy sitoutua.

Arvoisa puhemies! Olemme käsitelleet hallituksen lakiesitystä terveydenhuollon ja kotihoitoon turvaamisesta työtaistelun aikana nopeasti, mutta kuitenkin perusteellisesti sekä työelämä- ja tasa-arvo- että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Valiokuntakuulemisissa tuli selkeästi esille, että laki pitää säätää vahvimman perusoikeuden, oikeuden elämään, suojelemiseksi, mistä syystä meillä ei valitettavasti ollut edellytyksiä olla puoltamatta/hyväksymättä lakiesitystä valiokunnissa. Valiokunnissa onkin käytetty kaikki mahdollinen aika ja energia siihen, että saimme tehtyä lakiin mahdollisimman monta työntekijöiden asemaa parantavaa muutosta.

Pidän valiokuntakäsittelyssä lakiin tehtyjä muutoksia hyvin tarpeellisina. Laista esitetään poistettavaksi muun muassa mahdollisuus yksittäistä työntekijää koskevaan uhkasakkoon, ja työnantaja, joka rikkoo tahallaan tai huolimattomasti työaikasäännöksiä, voidaan tuomita sakkoon työaika rikkomuksesta. Työnantaja voidaan esityksen mukaan tuomita sakkoon myös vuosilomarikkomuksesta, mikä on tärkeää tässä tilanteessa.

Työntekijän oikeus käyttää avustajaa, kun häntä kuullaan ennen työtehtävien ja työskentelypaikan muuttamista koskevan määräyksen antamista, säädettäisiin valiokunnan esityksen mukaisesti myös lakiin. Lisäksi aluehallintoviraston mahdollisuus siirtää tai keskeyttää työtaistelutoimenpiteitä rajataan tässä esityksessä maksimissaan kolmeen kertaan.

Arvoisa puhemies! Viime keväälle suunniteltua potilasturvallisuuslakia vastustin jyrkästi, sillä silloin suojelutyöstä käytiin jatkuvasti neuvotteluja eri puolilla maata. Nyt kuitenkin suojelutyön antamattomuus ja työtaistelun kohteena olevien paikkojen haavoittuvuus ovat yhdistelmä, joka tekee tilanteesta vaikean hoitoa tarvitseville ja erittäin heikossa asemassa oleville potilaille. Kansalaisten hengen ja terveyden suojeleminen on hallituksen ja vastuuministereiden velvollisuus kaikissa tilanteissa. Sen takia perusoikeudet, oikeus elämään ja lakko-oikeus, on jouduttu valitettavasti asettamaan tässä tilanteessa vastakkain ja niiden välistä suhdetta on jouduttu miettimään.

Valitettavasti on myös tunnistettava, että samalla, kun viime keväänä neuvotteluja käytiin, luottamus niiden puolueettomuuteen koki isoja kolauksia. Näin ei olisi saanut käydä,

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

ja ikävä kyllä osin siitä syystä olemme nyt tässä vaikeassa tilanteessa, jossa työntekijäjärjestöt eivät ole olleet valmiita neuvottelemaan suojelutyöstä. Luottamusta neuvottelujen tasapuolisuuteen ei enää ole. Tähän luottamuspulaan tulee löytää jatkoa ajatellen ratkaisu esimerkiksi edustuksellisen elimen perustamisen kautta, joka turvaisi osapuolten tulkintojen tasapuolisuutta ja yhdenmukaisuutta eri puolilla Suomea.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä sekä työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa nostetaan hyvin esille suojelutyöneuvottelujen kehittämistarve sekä erillisen sovittelumenettelyn tarve suojelutyöneuvottelujen ristiriitatilanteisiin. Pidän erittäin tärkeänä, että vaikka asiaa ei suoraan lakipykäliin nyt kirjattukaan, niin näitä asioita lähdetään heti tarkastelemaan, jotta välttyisimme kevään lakkojen kaltaisilta konflikteilta.

Suojelutyöneuvotteluja tulee parantaa niin, että kumpikin osapuoli kokee tulleen kuulluksi ja lakko-oikeuden harjoittaminen työvoimapulasta kärsivällä alalla onnistuu siten, että sitä voidaan perusoikeutena myös käyttää. Työnantajapuolen on myös tunnettava vastuunsa suojelutyön antamattomuudesta. Olemme tässä tilanteessa hyvin pitkälti siis siitä syystä, koska neuvottelut eivät ole onnistuneet ja luottamus osapuolten välillä on murentunut.

Arvoisa puhemies! Lakko-oikeus on perusoikeus, jolla on vahva kansainvälinen suoja muun muassa ILO:n sopimuksista, jotka Suomi on ratifioinut. Ammatillinen yhdistymisvapaus ja siihen linkittyvä työtaisteluoikeus on taattu aina perustuslaissa asti. Myös julkisen sektorin työntekijöillä tulee olla mahdollisuus puolustaa asemaansa lakon kautta mahdollisimman vähällä lakko-oikeuteen puuttumisella. Tämän pitää toteutua siitäkin huolimatta, että yhteiskunnassamme on kriittisiä toimintoja, joita pitää suojata myös työtaistelutilanteissa.

Käsittelyssä olevan lain lähtökohtana onkin, ettei sillä puututa työmarkkinaosapuolten neuvotteluihin eikä työntekijöiden yhdistymisvapauteen ja siihen perustuvaan työtaisteluoikeuteen. [Toimi Kankaanniemi: Se vielä puuttuisi!] Työtaisteluoikeuteen kohdistuvien rajoitusten tulee myös olla soveltumisalaltaan ja ajallisesti tarkkarajaisia, välittömään uhkaan perustuvia ja oikeasuhtaisia sekä viimesijaisia. Perustuslakivaliokunta toteaa omassa lausunnossaan, että tällä lailla ei loukata työtaisteluoikeutta, sillä laista huolimatta jää edelleen varsin laaja mahdollisuus toteuttaa työtaistelutoimenpiteitä, koska se rajoittuu ainoastaan kotihoitoon ja kriittisimpiin terveydenhuollon osa-alueisiin.

Näen kuitenkin, että jatkossa meillä tulee olla mekanismi, jolla työtaisteluoikeuden harjoittaminen myös hoitoalalla on mahdollista ilman, että eduskunta joutuu puuttumaan potilasturvallisuuden toteutumiseen lainsäädännön keinoin. [Arja Juvosen välihuuto] Tähän on löydettävä kestävä ratkaisu, jossa myös esimerkiksi teho- ja kotihoidossa työskentelevät pystyvät lakkoilemaan parempien työolojen puolesta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Nyt työnantajapuolelle jää liian iso pelivara siitä, että julkisen vallan on pakko puuttua tilanteeseen, kun potilasturvallisuus uhkaa vaarantua.

Arvoisa puhemies! Oikeudella elämään on kuitenkin niin vahva suoja perusoikeutena, että sen rinnalla muista perusoikeuksista, myös lakko-oikeudesta, voidaan joutua joutamaan elämän turvaamiseksi. [Toimi Kankaanniemi: Näin ei ollut 2007!] Tämä näkemys on vahvistettu myös asiantuntijakuulemisissa sekä perustuslakivaliokunnan lausunnossa, joiden mukaan ilman tätä lakia kaikista vahvinta perusoikeutta, oikeutta elämään, ei voida turvata. Virkavastuulla toimivat asiantuntijat ovat tuoneet esille, että ilman suojelutyötä ihmisiä tulee menehtymään. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotettua sääntelyä voidaan pitää välttämättömänä. Valitettavasti hallitukselle ja eduskunnalle ei täs-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

sä tilanteessa ja näillä perusteilla jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin säätää tämä laki, sillä se on viimesijainen keino varmistaa, että suojelutyöstä neuvotellaan ja potilaiden henki turvataan.

Painotan vielä lopuksi, että nyt on otettava kaikki viimeisetkin ratkaisut käyttöön, jotta hoitajapulaan löydetään viimein ratkaisu. Kiista on jatkunut aivan liian pitkään työmarkkinaosapuolten välillä, jo seitsemän kuukautta. Tämänhetkisen tilanteen tiukkuus ja tulehtuneisuus ovat jatkuneet aivan liian pitkään, ja hoitajat ovat venyneet muiden puolesta. Sen takia valitut keinotkin ovat äärimmäisiä, että tilanteen vakavuus lopulta ymmärrettäisiin. Vetoan erityisesti kuntatyönantajaan ja myös valtioneuvostoon, että tunnustettaisiin hoitoalan tilanteen vakavuus ja sen vaatimat poikkeuksellisetkin ratkaisut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

17.41 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Siinä edellä pääministeripuolue demareiden tehyläinen jäsen osasi kuorrutella tätä lakia pyörittelemällä erilaisia kauniita sanoja muun muassa luottamuksesta kuitenkin tuoden lain, joka pakottaa hoitajia töihin — joka siis pakottaa hoitajia töihin. Te olette kyllä merkillinen pääministeripuolue. Tämmöisenä päivänä teidän edustajanne menee tuonne eduskunnan portaille huutamaan hoitajille, että ”hiljaa”. He ovat taistelleet tässä maassa koronan läpi, ovat tehneet työtä, joustaneet — ja mikä on demareiden vastaus hoitajille? [Jukka Gustafssonin välihuuto] Se on se, että te käytte huutamassa heille ”olkaa hiljaa” ja tuotte tämmöisen lain tänne. Sanoisin, että jotain muutakin kyllä tässä olisi ehtinyt kolmen vuoden aikana tehdä. [Välihuutoja]

Mutta mennäänpä siihen nyt. Tämä hoitoalan ja terveydenhuoltoalan kriisi on jatkunut jo pitkään. Se on jatkunut jo pitkään, ja se on erityisesti nyt tullut päätökseensä tämän koronakriisin jälkeen, jossa hoitajat hyvin suojautuneina, kuumissa suojapuvuissa, maskeissa hoitivat tätä tehtäväänsä saamatta siitä yhtään mitään sen enempää maan hallitukselta, kuin eipä kyllä paikallistasollakaan onnistuttu. Ajatelkaapa, että HUSissa oli työryhmä, joka pohti, kuinka voidaan palkita hoitajia, ja kun se tuli ulos, niin heidän esityksensä oli, että printatkaa toisillenne kiitoskortteja. Miettikää, missä tilanteessa me ollaan tämän terveydenhuollon johtamisenkin kanssa. Tämä on käsittämätöntä, ja nyt Helsinki sitten vaihtoi palkanmaksujärjestelmänsä niin, että hoitajat eivät saa edes palkkoja. Kyllä sanoisin, että ei, ei, tämä ei mene kyllä hyvin paikallistasolla, jos ei mene kyllä täällä valtionkaan tasolla.

Marinin hallitus, te olette tuhlanneet koko tämän ajan, kun te olette olleet hallituksessa. Te olette roiskineet, velkaannuttaneet meitä 40 miljardilla. Montako euroa sieltä meni suoraan terveydenhuoltoon ja hoitajien palkkoihin? [Jussi Saramon välihuuto] Kuinka monta sieltä meni? [Veronika Honkasalon välihuuto] Ei minkäänäköistä rahaa ole siellä näkynyt koko tänä aikana, korona-aikana. Korona-aikana valaistiin rakennuksia ja ajateltiin, että mahtavat hoitajat olla iloisia, kun meillä on heille oikein valaistu rakennuskin.

Nyt on niin, että on selvää, että ilman rahaa tästä ei selvitä, ja jos ollaan ihan rehellisiä, niin kyllähän tämä terveydenhuolto siirtyy tämän talon rahoitettavaksi ensi vuoden alusta, kun mennään hyvinvointialueille. Näin se nyt vaan on, ja silloin täytyy tehdä valintoja. Marinin hallitus on valinnut toisenlaisia asioita tärkeämmiksi. Te olette valinneet esimerkiksi kehitysavun, jota te olette korottaneet useilla sadoilla miljoonilla euroilla. [Jukka Gustafssonin välihuuto]

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

son: No niin, tulihan se sieltä!] Sen rahan olisi voinut laittaa omaan terveydenhuoltoon. [Välihuutoja]

Sen lisäksi, että tämä raha-asia on pielessä, on sanottava, että myös alan sisällä on ongelmia: siellä on ongelmia johtamisessa, siellä on ongelmia työn joustavuudessa, siellä on ongelmia potilastietojärjestelmissä. Kaikki tässäkin salissa ovat varmasti kuulleet muun muassa tästä Apotista, joka on hankala ja joka itse asiassa vaarantaa potilasturvallisuutta ja jonka vuoksi myöskään ihmiset eivät pysy tällä alalla.

Sitten on todettava se, että meillä on aika erikoinen koulutusjärjestelmä tässä maassa. Meillä on hyvin pitkiä koulutuksia: lähihoitajan peruskoulutus kestää kolme vuotta, ja siihen päälle on opiskeltava sairaanhoitajaksi kolme ja puoli vuotta. [Arto Satonen: Kyllä!] Näitä on pystyttävä jollakin tavalla tekemään palikoina niin, että niitä lyhennetään ja lisätään sitä osaamista aina seuraavalla palikalla. Tässä järjestelmässä ei ole mitään järkeä, joten toivoisin, että ratkaisuihin liitetään myöskin tämä hoitoalan koulutusasia, jolloin me emme joudu odottamaan ihmistä, joka ei halua käydä lukiota vaan haluaa käydä sen lähihoitajakoulutuksen, sairaanhoitajaksi yli kuutta vuotta. Se on järjetön systeemi.

On kuitenkin todettava, hoitoalan ihmisenäkin: puolustan tätä hoitajien työtaistelua ja heidän työtaisteluoikeuttaan ja ymmärrän heidän väsymyksensä, mutta tässä yhteydessä on sanottava, että myös työntekijäjärjestöillä on vastuunsa ja työtaistelu täytyy tehdä vastuullisesti. Se tarkoittaa sitä, että silloin näistä ihmisten hengen ja terveyden tehtävistä huolehditaan suojelutyöllä. On muitakin tapoja tehdä tämä asia. Ja tämä asia on kuultu, ainakin itse olen kuullut, ja toivottavasti se kuullaan laajemminkin, niin että tässä päästään eteenpäin.

Mutta on aivan selvää, että kehotan omasta puolestani omaehtoiseen ja oma-aloitteiseen riittävän suojelutyön tarjoamiseen näissä tilanteissa. Nimittäin kun tätä lakia katson, niin tämä soveltamisala on varsin laaja, ja tosiasiaa halutessaan työnantaja voi käyttää tätä kyllä varsin laajoihin tehtäviin. Tämä ”välttämätön” on sellainen sana, joka laajentaa tämän varsin merkittäviin asioihin, ja minä toivoisin, että nämä asiat pystyttäisiin sopimaan ja hoitamaan. Ja siltä osin annan kyllä palautetta myös hoitajajärjestöille: Ei ehkä ihan päätyyn asti kannata mennä. Nyt hoitajilla on ollut myöskin kansan syvien rivien laaja tuki. Älkää ihmeessä mämmikö tätä sillä, että menette liian kovilla otteilla.

Lopuksi tähän haluan sanoa sen, että elämää on näiden työtaisteluidenkin jälkeen ja se on aivan selvää, että tällä lailla me emme terveydenhuollon kriisiä ratkaise. Ne ratkaisut löytyvät aivan muualta. Ne löytyvät työehdoista, palkkauksesta, työoloista, johtamisesta, koulutusjärjestelmästä. Ja ne ratkaisut näkyvät tässä työssä niin, että työ voidaan tehdä jatkossa hyvin, ilman että siellä tarvitsee kieli vyön alla pyrkiä viimeisillä voimillansa huolehtimaan tämän maan [Puhemies koputtaa] erittäin sairaista ja heikoista ihmisistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

17.49 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Tuota edustaja Rantasen lennokasta puheenvuoroa kuunnellessa tulee mieleen, onko perussuomalaisten ratkaisu sitten vapaaehtoisen suojelutyön tarjoaminen. Uskotteko todella itsekään siihen, että se olisi riittävä ratkaisu tähän todella hankalaan tilanteeseen? Me olemme tänään voineet todistaa tässä Eduskuntatalon edustalla hoitajaliittojen mielenosoitusta, ja kuten tiedämme, heidän ratkaisunsa hoitajapulaan on palkkauksen ja työolojen parantaminen — tämä ei yllätä ketään. Aivan niin kuin edustaja Berg täällä aiemmin totesi, nämä ovat jo kuukausitolkulla jatkuneita mielen-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

ilmauksia eri puolilla Suomea, ja niihin täytyy kerta kaikkiaan saada ratkaisu. Ja sanonpa kuitenkin sen, että hallituksella on se viimekätinen vastuu siitä, miten tässä käy. Teillä on ollut kolme ja puoli vuotta aikaa ratkaista tämä, ja silti täällä kuuluu puheenvuoroja siitä, mitä kokoomus on tehnyt viime kaudella. Miten se tähän asiaan liittyy? Eikö teillä ole kuitenkin vallan avaimet tällä hetkellä käsissänne?

Me olemme tehneet viime viikolla välikysymyksen kahden muun puolueen kanssa siitä, millä tavalla tämä terveydenhuollon ja vanhustenhoidon kriisi ratkaistaan. On todella traagista näiden vanhusten ja aktiivista hoitoa tarvitsevien ihmisten kannalta, että te ette tuo mitään ratkaisuja tänne eduskuntaan, ja nyt me olemme sitten siinä tilanteessa, että me joudumme tekemään potilasturvallisuuslain eli käytännössä velvoittamaan ihmiset töihin, jos tilanne sitä vaatii.

Me kokoomuksessa toki kannamme vastuamme tästä. Jos ei ole hoitajia, niin sitten pitää säätää tällainen laki, koska perustuslain 7 §, jossa sanotaan että valtiovallan tehtävä on suojella henkeä ja terveyttä, on meille tärkeä. Sen takia me kannatamme tätä lakia, mutta ei ole kiva säätää sellaista lakia, jossa ihmiset veloitetaan työskentelemään.

Kun tänään käsitelimme tätä lakia mietinnössä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin toki kiinnitimme erityistä huomiota siihen, millä edellytyksillä alalla työskentelevä henkilö voidaan sitten velvoittaa työskentelemään asiakas- ja potilasturvallisuustyössä, ja kuten valiokunnan varapuheenjohtaja Laiho tässä aiemmin kommentoi, niin yksi asia, johon me kokoomuksessa otimme kantaa, on se korvaus, joka siitä maksetaan, ja niinpä olemme tekemässä täällä lainmuutosesityksen. Kannatan sitä jo tässä vaiheessa. Edustaja Laiho tulee sitä esittämään myöhemmin. Elikkä 5 ja 9 §:iin teemme sellaisen muutoksen, että työhön veloitettulla on oikeus saada kunnalta tai kuntayhtymältä vähintään kaksinkertainen korvaus verrattuna hänen normaalisti säännölliseltä työajalta saamaansa palkkaan — pohjasahan se kerroin on 1,3. Meidän mielestämme tällaisella työntekijällä pitääkin olla parempi korvaus kuin normaalitilanteessa, mutta on myös pidettävä huoli siitä, ettei suojelutyötä ikään kuin väärällä tavalla teetetä liikaa.

Sen lisäksi me halusimme tehdä valiokunnassa lausuman, jossa korostimme sitä, että jatkossa tällaiset suojelutöiden ristiriitatilanteet tulisi työtaisteluosapuolten päättää yhdessä, ja mieluiten myös niin, että siinä olisi ulkopuolinen edustuksellinen taho mukana, ettei tällaisia tilanteita pääse syntymään.

Me kaikki toivomme, että tätä lakia ei jouduta soveltamaan vaan että asioihin saadaan ratkaisut. Emme halua kukaan joutua sellaiseen tilanteeseen, että ihmisiä menehtyy joko sairaalan tehohoitoon taikka koteihin sen takia, että hoitajia ei ole.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.53 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On tietenkin selvää, että ihmisten hengen ja terveyden turvaaminen on aina ykkösasia, ja sen vuoksi tätä lakiesitystä kannatan. Yhtä selvää kuitenkin on, että kun sellaiseen tilanteeseen ollaan ajautettu, että tällainen laki täällä eduskunnassa edessä on, niin se tarkoittaa sitä, että tilanne työmarkkinoilla on todella pahasti jo tulehtunut ja siellä on tehty paljon virheitä niin, että tässä vaiheessa ollaan.

Tämä pitäisi nyt nähdä sellaisena asiana, että se, että hoitoalan työtilanne on nyt niin vaikea, on oire siitä, kuinka huonosti siellä on mennyt jo pidempään. Me tiedetään, että sieltä hoiva-alalta on lähtenyt ihmisiä toisille aloille, on lähtenyt ihmisiä opintovapaille, on siir-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

rytty alan sisällä kevyempiin tehtäviin, ja sitten niiden, jotka ovat jääneet jäljelle, työkuorma on ollut entistä suurempi. Ja se on aiheuttanut jaksamisongelmia, se on aiheuttanut sairaspotilaiden kasvua ja kaikkea tätä. Ja tämä on se asia, jolle hallituksen olisi jotain pitänyt tehdä.

Teillä on ollut tämä työryhmä, kuten täällä ministeri Lindén eilen sanoi, oliko se viime marraskuusta asti, mutta totuus on se — ja se ei kuulosta edes surkuhupaisalta — että sinä aikana, kun tämä teidän työryhmänne on ollut voimassa, jonka on pitänyt tätä hoitoalan veto- ja pitovoimaa parantaa, niin hoitoalan veto- ja pitovoima on vain huonontunut ja työllisyystilanne on heikentynyt ja hoitajapula on pahentunut. Eli tämä veto- ja pitovoima on nyt romahtanut, ja sen takia me olemme tässä tilanteessa, missä me nyt olemme. Tämä on nyt syytä ymmärtää.

Varmasti on niin, että palkka on yksi asia. Me emme täällä palkoista päättä, mutta palkka on varmasti yksi asia. Totta kai kaikilla toimialoilla tällä hetkellä, kun inflaatio juoksee, palkka on tärkeä asia. Ja jos palkat nousevat jonkun verran enemmän kuin muilla aloilla, niin se on yksi vetovoimatekijä, mutta ei se ole ainoa. Minä luulen, että aika moni hoitaja on siirtynyt muihin tehtäviin tai tehnyt oman ratkaisunsa sen takia, että he kokevat, että he eivät voi tehdä sitä työtä niin hyvin kuin he haluaisivat. Tämä on vakava viesti meille, ja se täytyy täällä ymmärtää, että nyt me olemme hoitamassa tällä lakiesityksellä oiretta, emme sairautta, jolloin tässä on isompi asia takana, joka pitää kyetä ratkaisemaan. Muuten tästä asiasta ei eteenpäin päästä.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä pariin yksityiskohtaan: Pidän erittäin tärkeänä myös sitä, että tähän valiokunnan mietintöön sisältyy lausuma siitä, että edellytetään, että nämä suojelutyöt koskevat kehittämistarpeet ja mahdollisesti lainsäädäntöehdotukset tullaan tekemään niin, että ne eivät ole tulevaisuuden ristiriitatilanteissa päällä. On erittäin tärkeää nämä pelisäännöt saada selväksi. Se helpottaa myös tulevien työmarkkinatilanteiden toimivuutta. Ja aivan lopuksi, näen kyllä varsin kohtuullisena sen, mitä kokoomuksen puolelta ja muunkin opposition puolelta tässä on esitetty: silloin kun henkilö töihin määrätään, niin kyllä hän on tuplapalkan ansainnut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.57 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! On erittäin ikävää todeta, että tässä maassa on ennenkuulumaton terveydenhuollon sektorin kriisi. Me tiedämme, että terveydenhuoltosektori seisoo tai kaatuu riippuen siitä, onko meillä riittävästi ammattitaitoista ja riittävän kokenutta henkilökuntaa kentällä, ja vaikuttaa siltä, että tällä hetkellä tuolla työmarkkinapöydissä ei ehkä ymmärretä terveydenhuoltosektorin ja nimenomaan hoitajien merkitystä. On erittäin ikävää, että työtaistelu on jatkunut jo näin monta kuukautta, ja toki toivomme, että siellä pikaisesti löytyy sellainen ratkaisu, että kaikki hoitajat voivat olla siihen tyytyväisiä. Uskomme, että meistä jokainen arvostaa hoitajien työtä sillä tavoin, että he ovat todella palkkansa ja nimenomaan oikean tasoisen palkkansa ansainneet.

On erittäin ikävää, että meillä on tällainen lakiesitys nyt käsittelyssä. Täytyy myöntää, että valiokuntakäsittelyssä se on parantunut, ja työntekijäosapuolta ajatellen siellä on tullut parannuksia. Mutta kaiken kaikkiaan potilasturvallisuuslaki tuodaan tässä tilanteessa tällä tavoin, kun olisimme odottaneet, niin kovasti odottaneet, että hallitus olisi pikimmiten tuonut sellaisia esityksiä, joilla tätä henkilökunnan, sairaanhoitajien, terveydenhuoltosektorin kriisiä oltaisiin saatu lievitettyä: vaikka laki hoitohenkilökunnan saatavuuden tur-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

vaamisesta, vaikka jonkinlainen määräaikainen lainsäädäntö, vaikka jonkinlaisia määrärahoja, korvamerkittyjä, joilla oltaisiin saatu lievitettyä tätä akuuttia tilaa. Kristillisdemokraatithan on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan jo aiemmin puolen miljardin lisärahoitusta tälle sektorille. Tällaisia me oltaisiin odotettu.

Nyt tuodaan potilasturvallisuuslaki. Minä ymmärrän, että monet ovat säikähtäneet sitä, että hoitajat toivat lakkouhkana tehohoitoyksiköiden sulkemisen, sen, että sinne ei annettaisi suojatyötä. Itse ajattelen, että se oli sellainen äärimmäinen hätähuuto, että herätkää, kentällä todella on niin vakava tilanne, että siellä ei ole riittävästi henkilökuntaa myöskään tehohoitoyksiköille. Tänään juuri sain kuulla, että todellakaan lakkotilanteita ei tarvittu, vaan tässä lähisairaalassa alkuvuodesta tehohoitoyksikkö oltiin jouduttu sulkemaan sen takia, että siellä ei ollut riittävästi osaavaa henkilökuntaa, jotta se yksikkö olisi voinut olla toiminnassa, ja sen vuoksi todellakin toivoisin, että nämä perusoikeudet, oikeus elämään ja hoivaan ja toisaalta oikeus siihen työtaisteluun, todellakin täytyy säilyttää. Mutta tässä on kyse myös siitä, että hoitajat taistelevat tällä hetkellä myös sen vuoksi, että meidän potilaat ja asiakkaat saisivat sen hoidon ja hoivan, [Puhemies koputtaa] jotka heille perustusoikeudellisesti kuuluvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

18.00 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että ei kukaan haluaisi seistä tänään tässä ja olla säätämässä tämänkaltaista lakia. On aivan selvää, että se on yhteiskunnan valtava epäonnistuminen, että olemme ajautuneet tähän tilanteeseen. [Lulu Ranteen välihuuto] Siihen on ajaututtu jo pikkuhiljaa, mutta kauan sitten on tämä kehitys alkanut, ja kenttä on siitä kyllä jo vuosia ja vuosia kertonut. Olemme keskellä sotien henkilöstökriisiä. Tämä työtaistelu on tuonut nyt ainoastaan näkyväksi sen, mikä tilanne kentän arjessa on: kun ei ole ammattilaisia, ei ole palveluita, ja kun ei ole palveluita, ei ole mitään, millä turvataisiin terveyttä ja henkeä.

Olen kiertänyt kenttää ja kuullut suoraan ammattilaisilta, minkälaisesta hädästä on kyse. Olen työskennellyt sote-alalla monissa eri tehtävissä. Tiedän minkälaista on venyä, minkälaista on joustaa, ja vastineeksi tuntee, ettei työtä arvosteta. Siellä kentällä työskentelee minunkin ystäviäni, kollegoitani, läheisiäni. On aivan varmaa, etten haluaisi heille olla kertomassa tänään, että tämä laki säädetään, sillä heistä jokainen tekee vuoroissa työtä, joissa he pelastavat epäsuorasti tai suoraan ihmishenkiä, turvaavat suomalaisten terveyttä. Heillä on korkea moraali ja huipputason osaaminen. Ei siis auta nyt seistä tänään tässä pöytästä ja pahoitella täältä käsin. Toimet varmistaa sote-sektorille riittävästi ammattilaisia ovat olleet riittämättömiä jo vuosien ja ehkä vuosikymmentenkin ajan, ja se näkyy siellä ammattilaisten arjessa päivittäin, kun he tekevät sitä työtä riittämättömin henkilöstöresurssein. Mutta haluan tässä puheenvuorossa korostaa, että tämä laki ei ole, eikä se sitä yritä olla, ratkaisu hoitajapulaan, ei tietenkään. Tämä laki on pelkästään välttämätön toimi tilanteessa, jossa työtaistelun osapuolet eivät ole päässeet sopuun suojelutyöstä. Tämä laki turvaa ainoastaan suojelutyötä ja sitä kautta ihmishenkiä työtaisteluiden aikana.

Arvoisa puhemies! Olemme lainsäätäjinä velvoitettuja kuuntelemaan virkakoneistoa ja asiantuntijoita heidän todetessaan, että työtaisteluiden seurauksena tullaan todennäköisesti menettämään ihmishenkiä. Sellaisessa tilanteessa päättäjien vastuu on lailla varmistaa, ettei niitä ihmishenkiä menetetä, mutta totta kai olemme samaan aikaan vastuullisia kuunte-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

lemaan kenttää, sitä, kuinka sieltä ammattilaiset kertovat, että potilasturvallisuus vaarantuu kroonisen henkilöstövajeen vuoksi jo ilman lakkojakin.

On aivan välttämätöntä, että tämä laki on käytettävissä vain ja ainoastaan viimesijaisena keinona. On välttämätöntä, että tästä laista tehtiin nyt mahdollisimman tarkkarajainen. On aivan keskeistä, että tämän lain tarkoitus ei ole estää laajaa oikeutta työtaisteluihin, eikä se saa sellaiseen tilanteeseen johtaa. Emme vihreässä eduskuntaryhmässä ole missään vaiheessa olleet valmiita hyväksymään sellaista esitystä, joka tarpeettomasti rajoittaisi työtaisteluoikeutta, se kun tuntuu tässä yhteiskunnassa oleva matalapalkkaisille naisvaltaisille aloille ainoa keino tulla kuulluksi.

Haluan korostaa, että uutta lakia saa soveltaa vain silloin, kun muut keinot eivät ole toimineet. Ennen kuin lakia voidaan ottaa käyttöön, on esimerkiksi tehtävä henkilösiirtoja lakon ulkopuolisista työntekijöistä, on pyrittävä ostamaan palveluita yksityiseltä, on pyrittävä siirtämään potilaita muihin yksiköihin ja pyrittävä neuvottelemaan suojelutöistä. Jos nämä toimet eivät kykene turvaamaan suomalaisten henkeä, on tälle laille viimesijainen paikkansa.

Me olemme nyt valiokunnassa yhdessä tehneet työtä sen eteen, että lakia rajattiin tarkemmin. Olemme varmistaneet, että yksittäisiin hoitajiin kohdistuva uhkasakko poistui. Yksittäisiä henkilöitä ei tule sanktioida, mutta työntekijäjärjestöt ovat kyllä vastuussa, jos eivät toimi vastuullisesti. Nyt eduskunnassa rajoitettiin myös avien mahdollisuuksia keskeyttää ja lykätä lakkoja, jotka turvaavat työtaisteluoikeuksia.

Arvoisa puhemies! Kun käräjäoikeuden päätökset tulivat, halusimme eduskunnassa tarkat perusteet sille, onko laki yhä tarpeellinen, ja kun asiantuntijat meille osoittivat lain olevan sitä, että se on välttämätön, olimme tilanteessa, jossa me poliitikot jouduimme valitsemaan huonoista vaihtoehdoista vähiten huonon ja muovaamaan sitä. Ilman lain edistämistä kotihoidon piirissä olisi nimittäin ollut ihmisiä hengenvaarassa alkavan lakon aikana ilman suojelutyötä. On äärimmäisen valitettavaa, etteivät työmarkkinaosapuolet ole päässeet sopuun eikä suojelutyötä ole turvattu, mutta olisi ja on päättäjiltä vastuun väistämistä väittää, ettei tätä lakia mukamas nyt tarvittaisi. Tietysti meistä jokainen toivoo, ettei tätä lakia koskaan tarvitse soveltaa, vaan ratkaisut todellisiin ongelmiin, eli soten henkilöstökriisiin, löydetään pikaisesti muita teitä, sillä siihen kriisiin tämä laki ei edes kuvittele vastaavansa, vaan vain ja ainoastaan se pyrkii turvaamaan ihmishenkiä näiden valitettavien työtaisteluiden aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

18.05 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Kokoomus täällä kovasti peräänkuuluttaa sitä, että ei saisi muistella, mitä viime vaalikaudella tapahtui täällä salissa. Kaikilla asioilla on kuitenkin syy—seuraus-suhteensa. Se, miksi tämä Marinin hallitus on ajamassa 0,7:n mitoitus, on juuri siksi, että vanhukset saivat säällisen hoivan ja jotta hoitajilla olisi säälliset työolot. [Sari Sarkomaa: Kuinkas on käynyt? Vanhustenhoidon taso heikentyi!] Viime vaalikaudella kokoomus ei halunnut tätä edistää, mutta — syy—seuraus-suhteet — edustaja Sarkomaa, jos kokoomus olisi jo 2011 alkaen tukenut 0,7:n mitoitus, meillä ei olisi tällä hetkellä tämänkaltaista hoivakriisiä. [Kokoomuksen ryhmästä: Niinkö?] Tätä mieltä ovat niin Tehy kuin SuPer, jotka ovat pitkään peräänkuuluttaneet, että vihdoinkin kentällä olisi riittävästi hoitohenkilökuntaa. Tämä on vaikuttanut alan vetovoimaan ja alan pitovoimaan, sen lisäksi tietenkin, että palkkauksenkin täytyy olla kunnossa.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Perustuslakivaliokunta sai lausuntonsa tähän lakiin valmiiksi tänä aamuna ja korosti tässä omassa lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että tämä laki on viimesijainen keino, ennen sen käyttämistä on tehtävä kaikki muu mahdollinen. Tämä on todella keskeistä ja todella tärkeää. Kyseessä on äärimmäinen laki äärimmäisessä ajassa ja tilanteessa. Hoivakriisi on totta — tästä me emme pääse yli emmekä ympäri. Saimme kuulla perustuslakivaliokunnassa, että laajamittainen suojelutyöstä kieltäytyminen voisi saattaa haavoittuvassa asemassa olevien terveyden ja hengen vaaraan. Siksi tämä laki on välttämätön. Mutta niin on hoitajien työtaistelukin oikeutettu. Hoitajien palkkausta ja työoloja on parannettava, ja alan vetovoimaa ja pitovoimaa olisi pitänyt jo aikaa sitten pystyä parantamaan, myös edellisten hallitusten toimesta, sen sijaan, että edellisessä hallituksessa muun muassa heikennettiin — heikennettiin — vanhustenhoivan tilannetta. [Toimi Kankaanniemi: Kymmenen vuotta sitten, kun olitte ministerinä!]

Juuri nyt, tässä tilanteessa, ratkaisun pitää löytyä neuvottelupöydästä, tämän kokonaispoliittisen ratkaisun, johon liittyy tämä palkkaus. Sen jälkeen on tämän salin vuoro toteuttaa muun muassa se 0,7:n mitoitus ja muut tämän hallituksen hallitusohjelmaan kirjatut parannusesitykset. Meillä on vielä aikaa. Mutta on erittäin hyvä, että eilen kyselytunnilla kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo lupasi ja vannoi, että kokoomus ei tule toista kertaa enää sabotoimaan tätä 0,7:n mitoitusta vaan sitoutuu viemään sen eteenpäin. Tämä on erittäin hyvä uutinen, tämä on erittäin tärkeää, ja toivon myöskin, että tuolla kentällä hoitajat kuulevat tämän ja näkevät, että kyllä tällä salilla on tahtotilaa parantaa vanhustenhoivan tilannetta, hoitajien työehtoja, hoitajien työoloja. [Oikealta: Mitä te olette tehneet?]

Ja toivon kovasti, että täällä salissa lopetettaisiin nokittelu tämän asian osalta. [Oikealta: Ohhoh!] Tämä on valtavan vaikea tilanne. Täällä on ennen kaikkea kokoomus nyt syyttänyt nykyistä hallitusta siitä, että me emme ole pystyneet vaikuttamaan niihin syy— seuraus-suhteisiin, jotka te olette laittaneet liikkeelle. Hyvät kokoomuslaiset, katsokaa itseänne peiliin, ja sen jälkeen kun olette katsoneet, jatketaan yhteistyössä, hoidetaan tämä asia kuntoon. [Perussuomalaisten ryhmästä: Sinipunaako pukkaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.09 Sari Sarkomaa kok: Kunnioitettu puhemies! Pitkään olen tässä talossa saanut työtä tehdä, pitkään olen myös tehnyt työtä hoitajana. Harvoin koen näin surullista mieltä ja huolta siitä, voidaanko me tässä ja nyt tehdä toimia, kun tuon edellisen puheenvuoron tuossa kuulin. [Maria Guzeninan välihuuto]

Tällä hetkellä Suomea johtaa sosiaalidemokraattinen hallitus. Suomessa on hoivakriisi, ja ainut vastaus tässä vaikeassa tilanteessa on se, että te sanotte ”mutta kun kokoomus”. Toivon, että koko sosiaalidemokraattinen ryhmä ja hallitus nyt oikeasti miettivät, mitä tässä tilanteessa hallituksen pitäisi tehdä. Ja yksi asia on ylitse muiden: se on se, että tehdään toimia sen eteen, että hoitoala on vetovoimainen, että siellä on pitovoimaa. [Maria Guzenina: Ilman muuta, yhdessä tehdään!]

Oli hyvä, että hallitus asetti työryhmän tätä asiaa käsittelemään. Ikävä kyllä se oli vasta vuosi sitten, ja hallitus on kohta kautensa istunut. Ja mitä me kuulumme elokuussa? Ministeri Lindén totesi, että hän luuli, että tuo työryhmä oli lopettanut työnsä. Tehyn varapuheenjohtajan piti tulla kertomaan hallitukselle, että pää punaisena tehdään työtä. Mutta hallitus ei ole tuonut yhtään esitystä. Toivon nyt, että ymmärrätte, että kiistelemällä ja syyttä-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

mällä tämä asia ei parane, ja nyt toivon, että hallitus tuo esityksiä. Siksi me kysymme niitä teiltä, koska te olette hallituksessa.

Me oppositiopuolueet olemme tehneet esityksiä vaihtoehtobudjetissa, ja lähestulkoon jokaisella lakiesityksellä, jolla olisimme omalta osaltamme ehdottaneet sitä, miten tuota pito- ja vetovoimaa voitaisiin parantaa, olisimme voineet ehkäistä tämän terveydenhuollon kriisiin ajautumisen, mutta te olette äänestäneet ne kumoon. Ja siksi me teimme välikysymyksen, jotta me herättäisimme hallituksen toimimaan, estämään sen, että hyvinvointialueille siirryttäisiin siinä tilanteessa, että vanhustenhuollon lisäksi koko terveydenhuolto on kriisiytynyt, Sen takia tehtäisiin niitä toimia, ettei siirretä niitä tulevalle hallitukselle, ja todellakin toivon, että niitä toimia tehdään.

Nyt meillä on käsitteillä lakiesitys, ja meidän on joskus vaikeitakin päätöksiä kyettävä tekemään, myöskin hallituksen. Kukaan ei tässä tilanteessa haluaisi olla, mutta viime kädessä meidän tehtävänä on pitää huolta siitä, että ihmisten henki ja terveys turvataan, ja siksi tämä lakiesitys on täällä.

Täällä edustaja Nurminen sanoi, että olette pohtineet sitä, miten voitaisiin osoittaa tukea hoitajille, ja haluan sanoa sen, arvoisa puhemies. Sairaanhoidajapäivät avasi liiton puheenjohtaja. Hän sanoi, että jos hoidamme hoitajien asiaa, niin voimme myöskin pelastaa terveydenhuollon. Toivon, että hallitus nyt ymmärtää, että ilman hoitajia ei ole palveluita. Ja siltä työryhmältä, jota suuresti arvostamani ministeri Lindén johtaa ja joka on hänen vastuullaan, toivon, että toisitte nyt niitä toimia, joilla voidaan parantaa sitä hoitoalan pito- ja vetovoimaa. Se on vaikeaa — monet ovat sanoneet, että ollaan tosi vaikeassa tilanteessa — mutta mikään ei muutu, jos ei yritetä ja tehdä. Me olemme valmiita tukemaan toimenpiteitä, jos te vain tuotte esityksiä.

Ja voin ihan lopuksi sanoa vielä, että me — Sairaanhoidajaliitto yhdessä hoitajataustaisten kansanedustajien kanssa — teimme noin vuosi sitten kannanoton, jossa on pitkä lista asioita. Siellä on palkka-asiat, mutta ne ovat työmarkkinaosapuolten ratkaistavissa, ja siellä on paljon yksittäisiä asioita, joita hoitajat ovat itse esittäneet. Toivon, että ne luette ja tuotte vielä niitä esityksiä. Olen erittäin pettynyt siihen, että hallituksen viimeinen budjettiriihi meni eivätkä viimeiseenkin budjettiriiheen mahtuneet ne toimenpiteet, joilla hoitoalan pito- ja vetovoimaa parannetaan. Sen takia mekin alamme olla todella huolissamme yhdessä hoitajien kanssa, että niitä ei hallitukselta tule.

Todellakin toivomme kokoomuksen eduskuntaryhmässä, että sopu löytyisi noissa neuvotteluissa, että löytyisi semmoinen sopu, että kaikki osapuolet olisivat tyytyväisiä ja siellä olisi semmoinen elementti, joka todellakin lisäisi hoitoalan houkuttelevuutta, koska meistä jokainen tarvitsee terveydenhuoltoa, ja kun ikäännyimme, niin toivottavasti saamme hyvät palvelut. Sen eteen kokoomuksen eduskuntaryhmä tekee työtä ja haluamme tehdä yhteistyötä. Tuokaa esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.14 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Maamme terveydenhuollon järjestelmä on helisemässä. Hoitohenkilökuntaa on yksinkertaisesti liian vähän, mikä heijastuu potilastyöhön sekä potilasturvallisuuteenkin. Esimerkiksi vanhustenhuollon ongelmat ovat olleet pinnalla jo vuosikausia. Siitä huolimatta tälläkin hetkellä Suomessa makaa vanhuksia omassa ulosteessaan apua odottelemassa. Pahimmassa tapauksessa apua ei kuulu lain-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

kaan, kuten Pöytyän tapauksessa kävi. Terveystieteidenhuoltoon ei tunnu rahaa irtoavan, vaikka hallitus ottaa miljarditolkulla lisää velkaa.

Tänään oli mielenilmaus hoitajilla tuossa Eduskuntatalon edessä. Olin myös käymässä siellä, ja siellä voi todeta, kuinka paljon hoitajilla oli tuskaa, raivoakin, pitkään kestänyttä patoutumaa huolista. Itse olen ollut hoitajana 70-, 80- ja 90-luvuilla. Jos mietin, miksi alalle joskus menin, niin ei se ollut tietystikään palkkaus, vaan jotenkin se ala kiinnosti kovin. Palkka ei ollut kaksinen, ja nyt kun katson tämänhetkistä tilannetta, ei se paljon ole kehittynyt parempaan.

Hoitajien palkka on jäänyt työn vaativuuteen ja kuormittavuuteen nähden aivan liian pieneksi. Työntekijöiden määrä on aivan liian vähäinen. Työ kuormittaa valtavasti. Totta kai korona teki siitä vielä entistä raskaamman. Koska hoitajilla on sitten oikea aika tai paikka, sopivaa, ilmaista vaatimuksensa ja esittää ongelmat, joihin pitäisi löytää ratkaisu — ei ilmeisesti koskaan. Aina on kysymys siitä, kuinka potilaiden hyvinvoinnin käy. Entäs potilaiden henki?

Pakkolain esittäminen asian hoitamiseksi nyt on väärä signaali alalle, jossa jo nyt on huutava pula työntekijöistä. Kuka enää haluaa tälle alalle? Hoitajat eivät halua vaarantaa potilaiden terveyttä, ja tämä raskas paine olla tässä ristiriitaisessa tilanteessa on henkisesti todella kovaa heille. Sitä vastoin myös monet omaiset ovat kauhuissaan läheistensä puolesta, jotka ovat teholla tai ylipäänsä hoidon tarpeessa nyt ja tulevaisuudessa.

Vaikka pakkaneuvottelut eivät suoranaisesti kuulu eduskunnalle, mietin kovasti myös sitä, että hallitus on ottanut velkaa järkyttävän paljon, kohta jo 40 miljardia. Kyllä siitä olisi luultu liikenevän jotain jo hoitajillekin. Tehylle ja SuPerille, näille järjestöille, antaisiin viestin: sopikaa fiksusti, etteivät hoitajat saa sitä taakkaa siitä, että he eivät hoitaisi potilaita, koska varmaan he sen haluavat tehdä.

Kannatan perussuomalaisten vastalauseita pakkolaista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

18.18 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun olen tätä keskustelua kuunnellut, olen huomannut, että varmasti meitä kaikkia yhdistää huoli siitä, että tämä työmarkkinatilanne hoitoalan neuvotteluissa on tosi umpisilmä. Me kaikki varmaan toivomme, että se ratkeaisi siellä. Kun tässä on nyt osoitettu hallitusta, miksi ette ole kolmeen ja puoleen vuoteen toimineet, tai katsottu ehkä vähän taaksepäin, mikseivät edelliset hallitukset, niin kyllä minä kuitenkin uskon, että me toivomme kaikki, että ei hallitus ole se, joka menee osallistumaan työmarkkinaneuvotteluihin. Emmekä toivo, että työmarkkinaosapuolet tulevat säättämään lakeja, vaan me tuemme sitä, että he pääsisivät siellä tulokseen ja he neuvottelevat sen. Ei ole hallituksen tehtävä mennä sinne neuvottelemaan.

Haluan sanoa senkin, että tässä laissahan ei ole kysymys siitä, miten ratkomme hoitajapulaa tai miten alan veto- ja pitovoimaa voitaisiin parantaa. Se ei ole ratkaisu myöskään meidän terveydenhuollon tämän hetken ongelmiin ja tuleviin, vaan tämän lain ainoa tehtävä on varmistaa, että meneillään olevassa työtaistelussa ei tulisi ihmishenkiä. Että lainsäätäjä lakiperusteisesti turvaa, että tässä tilanteessa, kun tehdään erilaisia työtaistelutoimenpiteitä, kenenkään terveys ei olisi vakavasti uhattuna eikä henki uhattuna. Tämän lain tehtävä ei ole mikään muu.

Se rajoitus työtaistelutoimenpiteisiin on niin vähäinen kuin se vain voi olla. Tiedän, että jokainen, joka on käsitellyt tätä valiokunnassa tai tutustunut muuten, tietää tasan tarkkaan,

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

että eihän tätä lakia oikein voi vastustaa millään muulla perusteella kuin sillä, että ei halua rajoittaa työtaistelutoimenpiteitä. Ja silloin se henkilö, joka vastustaa, joutuu panemaan vastakkain kaksi perusarvoa, toinen on oikeus työtaistelutoimenpiteisiin eli lakkoon ja toinen on oikeus henkeen ja terveyteen, joutuu punnitsemaan, kumpi näistä on merkittävämpi oikeus. [Kaisa Juuson välihuuto]

Perustuslakivaliokunta on tehnyt tätä arviota myös, koska sen tehtävä erityisesti on arvioida näitä perusoikeuksia. Se on lausunnossaan todennut: ”Perustuslakivaliokunta katsoi aiempaa sääntelyä arvioidessaan, että tämänkaltaiselle sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävät ja erittäin painavat perusteet. Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä esitettyjen tietojen ja arvioiden perusteella terveydenhuoltoon ja kotihoitoon kohdistuvat työtaistelutoimenpiteet voivat ilman suojelutyöstä sopimista varsin suurella todennäköisyydellä johtaa potilaiden ja asiakkaiden hengen vaarantumiseen ja terveyden vakavaan vaarantumiseen.” Siksi perustuslakivaliokunta toteaa, että tämä on välttämätön.

Ne, jotka painavat nyt punaista nappia, tietoisesti, tietoisesti, laittavat lakko-oikeuden korkeammalle kuin oikeuden henkeen ja elämään. Miettikää vielä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

18.21 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Jokainen meistä tietää, että suojelutyölaki ei ratkaise sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työvoimapulaa. Ainoa ratkaisu on työmarkkinaosapuolten välinen neuvottelusopimus, joka korjaa aidosti työehtojen epäkohtia.

Suojelutyölailla veloitetaan ensisijaisesti neuvottelemaan suojelutyöstä, jolla turvataan ihmishenkiä lakon aikana. Hengen ja terveyden turvaaminen menee perusoikeuspunninnassa muiden perusoikeuksien edelle.

Me olemme yhdessä tehneet kovan työn, jonka tuloksena tähän lakiesitykseen on myös saatu asianmukaisia muutoksia. Laki on nyt tarkkarajaisempi, kohdistuen vain olemassa oleviin uhkiin, ja oikeus työtaisteluun kuuluu aivan kaikille tämän lain säätämisen jälkeenkin. Nyt esitettävässä laissa ei rajoiteta lakko-oikeutta yhtään sen enempää kuin mikä on välttämätöntä ihmishenkien turvaamiseksi viimesijaisena keinona — nimenomaan viimesijaisena keinona, jota ennen on käytettävä kaikki muut keinot.

Vasemmistoliiton mielestä hoitajat ansaitsevat nykyistä paremman palkan ja oikeudenmukaiset työehdot. Me olemme lähettäneet jo aiemmin neuvottelupöytiin vahvan viestin: kun sopu palkankorotusten suuruudesta on neuvotteluissa löytynyt, me olemme valmiita taistelemaan riittävät rahat myös niiden maksuun.

Henkilöön kohdentuvan uhkasakon poistaminen oli äärimmäisen tärkeä asia. Vastuut kohdennetaan työmarkkinajärjestöille, ei yksittäisille hoitajille.

Ketään ei tulla kotoa hakemaan virkavallan tai kenenkään muunkaan toimesta, niin kuin on kentällä keskustelu pyörinyt.

Meille on ollut erittäin tärkeää, että laki on tarkkarajainen, ja olemme painottaneet koko ajan, että perusoikeuksia on mahdollista rajoittaa ainoastaan hyvin tarkkarajaisesti ja välttämättömästä syystä, viimesijaisena keinona, ja se välttämätön syy päätyä näin rajuihin ratkaisuihin on hengen ja terveyden suojaaminen. Työtaisteluoikeutta emme ole rajoittamassa varmuuden vuoksi vaan aidosta, perustellusta syystä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Hoitajat ovat ihan oikeassa siinä, että hoitajapula vaarantaa ihmishenkiä joka ikinen päivä eri puolilla Suomea. Tilanne on normaalioloissakin erittäin haasteellinen, jopa vaarallinen, kun hoitajia on vuoroissa liian vähän.

Me toivomme koko sydämestämme, että palkkaratkaisu saadaan tässä kokonaisuudessa aikaan mahdollisimman pian. Voi sanoa, että me olemme kyllä vääntäneet kaikilla niillä voimilla, mitä meillä on, saadaksemme tämän lain paremmaksi, ja kiitän kaikkia kollegoitamme yhteisistä parantamistoimista. Jatketaan samassa hengessä vastaamalla koko hoitoalan veto- ja pitovoiman korjaamiseen. Tämä on, vailla syyttelyitä, yhteinen savotta ja yhteinen ponnistus suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tervehdyttämiseksi ja työolojen parantamiseksi. Eikä se asiallinen palkka raskaasta, arvokkaasta, merkityksellisestä työstä ole todellakaan turhaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

18.25 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Monessa puheenvuorossa on aiheellisesti sivuttu alan pito- ja vetovoimaa, sitä, miten hoitajat jaksavat tärkeässä työssään, ja sitä, riittävätkö hoitajat. Viime viikonloppuna luin talouselämän klassikkoa, Peter F. Druckeria, kun valmistelin erästä juhlapuhetta, ja sieltä sattui silmääni tarina, jonka tiivistelmän tässä luen teille:

Suuri paikallissairaala kamppaili hoitajapulaa vastaan. Sairaala kysyi hoitajilta, kuinka he itse määrittelevät tehtävänsä. Jokainen hoitaja sanoi, että heidän tehtävänään pitäisi olla potilastyö. Jokainen sanoi myös, että heitä kuormitettiin sellaisilla toimilla ja paperin pyörittelyllä, joilla ei ollut mitään tekemistä potilaiden hoidon kanssa. Mitä tehtiin ratkaisuksi? Palkattiin toimistotyöntekijä, yksi kullekin osastolle. Ja mikä oli lopputulos? Hoitajien mieliala nousi, vaihtuvuus miltei katosi ja hoitajapulasta töihin haluavia oli enemmän kuin sairaala tarvitsi.

Tämä sama ongelma tuntuu olevan monella muullakin alalla. Se koskee opettajia, jotka kamppailevat inklusion kanssa, se koskee asiantuntijoita, professoreita, jotka tekevät kesällä, kesälomallaan, sitä tutkimustyötä, jota heidän pitäisi tehdä talvella. He tekevät sihteerin töitä, postittajien töitä, erilaista kirjaamista, kehittämishankkeita ynnä muita.

Kannustan meitä kaikkia tarkastelemaan tätä yhteiskuntaa ja työnjakoa siitä näkökulmasta, tekevätkö ihmiset, teemmekö me kaikki sitä työtä, mihin me olemme saaneet koulutuksen, koska se on se paras keino saada työn tuottavuus mahdollisimman suureksi. Se ei ole kenenkään selkänahasta pois, se on työn tuottavuuden lisäämistä, mielekkyyden lisäämistä ja tehokkuuden lisäämistä ilman, että ihmiset joutuvat tekemään kannaltaan ja koulutukseltaan sellaista työtä, joka ei ole heidän vahvinta osaamisaluettaan. Organisaatioiden viilaaminen entistä ohkaisemmiksi on kyllä monella alalla mennyt aivan liian pitkälle. [Tuula Haatainen: No ni! — Jussi Saramo: Hyvin puhuttu! — Aki Lindén: Julkista sektoria on leikattu liikaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

18.28 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua, ja varmasti kaikille on tullut selväksi, että hoitajat tarvitsevat korotuksensa palkkoihin.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Olin itsekin tuolla Eduskuntatalon rappusilla kuuntelemassa tehyläisten ja superlaisten huolia, ääntä ja hätää ja sitä sydämen ääntä, että nyt on aika laittaa naisvaltaisen hoitoalan asiat kuntoon. SDP:n edustaja Jukka Gustafsson, huusitte siellä hoitajille ”hiljaa” ja yrititte näyttää kaapin paikkaa, mutta ei se mene enää niin. Se ei mene enää niin. [Jukka Gustafsson pyytää vastauspuheenvuoroa] Hoitajat ovat esittäneet toivomuksen, ja se tulee liittojen kautta.

Täällä on myös työntekijäjärjestöjen vastuuta peräänkuulutettu. Työntekijäjärjestöt ovat hoitajien äänitorvena nyt liikkeellä. Heillä on mandaatti toimia. Eivät he siellä ole oman päänsä mukaisesti, vaan he ovat saaneet mandaatin hoitajilta viedä asiaa eteenpäin.

Mennään mihin päin tahansa tästä, niin olen työskennellyt yli 20 vuotta täällä Helsingissä — joka suunnasta löytyy, Laakso, Kivelä, Koskelan sairaala — ja tiedän, mitä se hoitotyö on. 15 vuotta yötyötä. Täällä puhutaan työvuoroista. Harva hoitaja valittaa siitä työvuorostaan, mitä hän joutuu tekemään. En varmaan koskaan valittanut, että en suostu tekemään yötyötä. Rakastin yötyötä, 15 vuotta. Kyllä se suurin ongelma hoitoalalla on se palkka. ”Palkkaus kuntoon” on se asia, mitä hoitajat puhuvat, ja se täytyy huomioida.

Potilasturvallisuus on äärettömän tärkeä asia. 2011 tullessani eduskuntaan se oli yksi tärkeimpiä teemoja. Tein valtavasti erilaisia valtiopäivätoimia, ja olen edelleen hyvin huolissani siitä, minkä takia potilasvahingot eivät Suomessa vähene. Meillä on potilasturvallisuusstrategia, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä, analysoida ja vähentää potilasvahinkoja. Ne eivät vähene, vaan ne vain lisääntyvät koko ajan. Tänä vuonna kesäkuuhun mennessä on maksettu 20,5 miljoonaa euroa korvauksia — korvauksia on noin tuhat analysoitu, ja niitä on maksettu. Eli meillä on kyllä valtava kivireki vedettävänä perässämme, kun me parannetaan potilasturvallisuutta. Tämä laki ei sitä yksinomaan tee, mutta toki lain tarkoitus on turvata sitä, että ihmiset voivat hyvin.

Toivon todellakin, sydämeni pohjasta, vilpittömästi, että työmarkkinapöydässä ratkaisitaisiin tämä ongelma. Varmasti kaikki osapuolet ovat tämän hätähuudon kuulleet. He tietävät, mitä hoitajat pyytävät ja toivovat. Tulkaa nyt, hyvänen aika, siellä työmarkkinapöydässä vastaan, jotta saamme ongelmat ratkaistua. Pyydän vilpittömästi. Siellä ei ole niin suurista palkkakorotuksista kyse. Tulkaa vastaan toinen toisianne, jotta me saamme työrauhan, koska sitä hoitajat myös haluavat ja tarvitsevat. Hoitaja laittaa laastarin pienimmänkin haavan päälle ja haluaa tehdä työnsä hyvin, ja sitä kohti meidän on mentävä. Löytäkää ratkaisu. Vaikuttakaa, hallitus, edes siihen, että saatte osapuolet pöydän ääreen keskustelemaan, jotta me saadaan rauha, yhteiskuntarauha ja myös hoitajille rauha tehdä työtään. [Puhemies koputtaa] He ovat sen ansainneet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sen laajempaa debattia aloittamatta, äskeisen puheenvuoron perusteella vastauspuheenvuoro, joka keskittyy vastaamaan tähän äskeiseen puheenvuoroon.

18.31 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Halusin osoittaa omaa arvostustani Tehyn ja SuPerin työntekijöitä kohtaan olemalla paikalla mielenosoituksessa, ja sain myöskin käyttää lyhyen puheenvuoron. Minä olen varmaan tästä porukasta osallistunut elämäni aikana eniten erilaisiin mielenosoituksiin, niin mielenosoittajana kuin myöskin vastaamassa, eikä mieleeni tulisi ”huutaa” mielenosoittajille, jotka ovat tärkeällä asialla liikkeellä. Mutta siellä oli aika paljon kohinaa, ja pyysin, että olkaa hiljaa, että on myöskin paljon mielenosoittajia, jotka oikeasti haluavat kuunnella, mitä kan-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

sanedustajalla on asiaa — ja sain sanottua tärkeimmän asian, miksi puheenvuoron käytin: perustuslakivaliokunnan jäsenenä halusin todeta heille, että perustuslakivaliokunta on yksimielisesti päätnyt siihen, [Puhemies koputtaa] että perustuslain mukaan tärkein perusoikeus on suojata elämää ja terveyttä. [Puhemies: Kiitoksia!] Ja tämä oli luettavissa ensimmäisestä koonnista, jonka Ilta-Sanomat teki. Mutta tällaista tämä media tänä päivänä on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mari Rantanen, olkaa hyvä.

18.33 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä salissa tarinat ovat kyllä muuttuneet siitä vuodesta 2007, kun viimeksi tätä samantyyppistä lakia on tässä salissa käsitelty. Täytyy sanoa, että edustaja Maria Guzeninan esitys erityisesti on kyllä muuttunut siitä, mitä hän puhui silloin 2007 oppositiossa ollessaan. Linaan häntä: ”Tämä ei ole uusi ongelma, eikä tämä ole tämän työtaistelun tuoma ongelma — potilasturvallisuus — vaan se on pitkäaikainen ongelma, ja siihen on ratkaisuna ainoastaan raha, herra pääministeri.” Hyvin pitkälti on muuttunut.

Täytyy sanoa, että pidin kyllä pikkuisen alhaisena edustaja Lohen mainintaa siitä, että ne, jotka painavat punaista nappia tässä salissa, ovat vastuussa hengistä ja terveydestä. Joku raja populismillakin täytyy olla. Kysymys ei ole siitä. Ihmettelen suunnattomasti, minkä vuoksi tämä potilasturvallisuus ei tunnu kiinnostavan muulloin. Meillä on jatkuvala syötöllä näitä tilanteita, joita hoitajat raportoivat eri sairaaloista. Ja itse asiassa HUSin sairaalassa on laiton tilanne: siellä on yli kuusi kuukautta jonottaneita ihmisiä jonossa yli 7 000. Eikö se ole potilasturvallisuusasia? [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ja mitä hallitus on tässä tilanteessa tehnyt? Itse asiassa tänä aamuna televisiossa oli oikein hyvä juttu siitä, että tätä jonoa ei voida purkaa yksityispuolella, koska se on lailla kielletty: anestesiatoimenpiteitä ei siellä saa tehdä. Missä on teiltä esitys, että niitä voitaisiinkin siellä tehdä? Kyllä siellä osataan ortopediaa tehdä, ja hyvin usein itse asiassa anestesialääkärit, jotka privaattipuolella käyvät, ovat töissä julkisella puolella ja tekevät sitä ylimääräisenä työnä. Joten hämmästelen suunnattomasti näitä potilasturvallisuuspuheita ja siitä, että juuri täällä päätetään hengestä ja terveydestä, puhumattakaan sitten, että siitä ovat vastuussa pelkästään ne hoitajat, jotka ovat siellä. Kyllä se vastuu itse asiassa on työnantajalla ja päättäjillä — ja myöskin tässä talossa. Me täällä päätämme, mihin asioihin me panostamme rahaa, ja sitten alaspäin se menee siitä siihen malliin. Pidän kyllä tuota puheenvuoroanne hyvin erikoisena.

Toivoisin, että hallitus toisi tähän saliin sellaisia lakiesityksiä, joilla potilasturvallisuutta ja potilaiden henkeä ja terveyttä todella voidaan suojata. Mutta tämä ei ole se, koska oma pelkoni on se, että tämä laki itse asiassa kriisiyttää tätä tilannetta entisestään alan veto- ja pitovoiman osalta, ja pelkään myös sitä, että jatkossa nuoret eivät hakeudu tälle hyvälle ja hienolle alalle, jossa merkityksellistä työtä voi tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että en anna pitkittää tätä keskustelua vastauspuheenvuoroilla, mutta tässä tilanteessa on viimeinen vastauspuheenvuoro edustaja Lohella.

18.36 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan edustaja Rantaselle todeta, että en sanonut, että täällä joku olisi vastuussa hengestä tai terveydestä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Voitte sen minun puheenvuoroni varmasti jälkikäteenkin lukea ja todeta, että näin en todennut. Halusin vain kertoa sen, että kun myös perustuslakivaliokunta, jonka tehtävä on punnita perusoikeuksia, on nimenomaan punninnut sitä, että tässä laissa on kysymys vain oikeudesta työtaistelutoimenpiteisiin ja toisella puolella oikeus henkeen ja elämään, niin tätä lakiahan ei voi vastustaa oikein millään muulla perusteella kuin sillä, että laittaa arvokkaammaksi ja tärkeämmäksi perusoikeudeksi oikeuden työtaisteluihin, lakkoihin, kuin oikeuden henkeen ja elämään. Ja ne, jotka painavat punaista nappia tietoisesti, siis tekevät tämän arvovalinnan. En sanonut, että he olisivat vastuussa mistään, mutta he tekevät äänestässään arvovalinnan, eli he pitävät arvokkaampana lakko-oikeutta kuin oikeutta elämään. Ja tämä on täysin selvää, koska käsittelyssä on tämä arvio, aivan niin kuin myös edustaja Gustafsson tuossa äsken hyvin sanoi siitä punninnasta, mitä perustuslakivaliokunta teki. [Puhemies koputtaa] Tämä on se näkökulma, jonka halusin tuoda esille, ja tämä on täysin selvä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

18.37 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että edes tässä vaiheessa täällä salissa puhutaan potilasturvallisuudesta, koska kyllä tuolla kentällä jatkuvasti on tilanteita, mitkä voivat olla vähältä piti -tilanteita tai tapahtua potilaalle, ja sen takia siihen on kiinnitetty huomiota ja otettu erilaisia järjestelmiä käyttöön, millä seurataan näitä tilanteita. Nyt pitäisi tietenkin myöskin olla aikaa tehdä näitä ilmoituksia niihin järjestelmiin ja että ennen kaikkea ne käsittelyt olisivat asianmukaisia. Mutta itsekin kun käytännön työtä olen tehnyt sekä hoitajana että lääkärinä viime vuodet, niin kyllähän tuntuu turhautavalta siellä myöskin se, että eduskunnasta tulee erilaista lakiesitystä, vaatimusta erilaisista asioista, kirjaimisen tarkennuksista, ja muuta sellaista hallinnollista, jotka vaikeuttavat henkilöstön työtä. Eli kyllä meidän pitää enemmän pystyä kuulemaan, kun me teemme lakiesityksiä, millä tavalla me niillä voidaan myöskin vaikeuttaa, vaikeuttaa sekä työnantajien että työntekijöiden tilannetta. Yksi hyvä esimerkki oli tämä hoitajamitoituslakiesitys, jossa kuultiin kyllä asiantuntijoita, mutta siitä huolimatta se haluttiin viedä eteenpäin, vaikka tiedettiin ne riskit ja ongelmat, mitä siihen liittyi.

Sinänsä, jos ajatellaan myöskin tätä, miksi meidän henkilöstömme ei riitä, yksi asia on se, että meille ovat tulleet nämä it-järjestelmät, jotka jossain kohtaa voivat tukea henkilöstön työtä, mutta kyllä se monin paikoin on niin, että ne lisäävät heidän työtänsä, ja meidän työemme tuottavuus on laskenut meidän it-järjestelmiemme takia, koska henkilöstön aika menee niihin kirjauksiin, mitä siellä tehdään, ja ne ovat liian monimutkaisia. Niistä ei ole kuultu käyttäjien mielipidettä, kun niitä on hankittu. Eli jos meillä olisi toimivat tietojärjestelmät, niin myöskin meidän henkilöstön tarve vähenisi, koska pystyttäisiin hoitamaan potilaita enemmän, olemaan läsnä siellä potilaan luona ja katsomaan — lääkärikin — enemmän potilaita, jos tietojärjestelmät siihen olisivat soveliaat.

Olin tänään myöskin tuolla mielenosoituksessa, ja kyllähän ne viha ja turhautuminen huokuivat, mitä hoitohenkilökunta tällä hetkellä kokee, ja tunne siitä, ettei heitä kuulla ja mihinkään ei voi vaikuttaa. Yksi asia on palkka, mutta on tärkeätä myös niitä työoloja parantaa niin, että pystyy enemmän vaikuttamaan omiin työaikoihinsa niin, että myöskin jaksaa tehdä arjessa perheen kanssa muuta. Kyllä tässä pystytään paljon enemmänkin tekemään kuin pelkästään se palkka, mutta kaikki ne [Puhemies koputtaa] vaativat tietenkin ratkaisuja ja päätöksiä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

18.40 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Varasin tämän puheenvuoron, kun alkoi hirveä ärsyntyminen kasautua, kun kuuntelin tätä keskustelua. Kaikki puolueet syyttelevät toisiaan siitä, että hoitajia ei ole tarpeeksi ja hoitajien palkkaa ei ole korotettu tarpeeksi. Varsinkin edustaja Guzeninan puheenvuoro oikein kunnostautui tässä taiteenlajissa. Minua alkoi ihmetyttää, kuinka asiat eivät ole vielä paremmin kuin ne ovat, kun kaikki ovat herttaisen yhtä mieltä siitä, että hoitajia tarvitaan lisää ja he ansaitsevat sen palkan työnsä.

Toisaalta mieleen juolahtaa se kysymys, eikö, hetkinen, sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen tähän asti ja vielä tälläkin hetkellä ole kuntien vastuulla. [Sirpa Paatero: Kyllä!] Siis kunnathan niistä ovat päättäneet. Kunnat — tai kuntien omistamat ja rahoittamat sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköt, sairaanhoito, erikoissairanhoidon yksiköt — ovat palkanneet käytännössä niitä hoitajia. Aika moni kansanedustaja on mukana kuntapolitiikassa, niin että käsi ylös kaikki ne, jotka eivät ole olleet siellä kunnassa päättämässä asiasta viimeiseen kymmeneen vuoteen. Aika harvoin jäävät ne henkilöt, jotka voivat tässä vain syytellä toisiaan. Meidän pitäisi nyt ensin kyetä tunnistamaan ja tunnustamaan se oma vastuu, mikä on ollut tämän tilanteen muodostumisessa, ja vasta sen jälkeen voidaan ehkä siirtää ratkaisuihin.

Tässä on tänä vaalikautena eduskunnassa onneksi joissain asioissa kyetty tämmöiseen puoluerajat ylittävään yhteistyöhön kaikista tärkeimmissä asioissa. Ehkä nyt tämä laki tänään avaa oven siihen, että voidaan näitä hoitajien ongelmia laittaa myös yhdessä kuntoon, mutta ei se onnistu sillä, että syytellään vain toisia puolueita, vaan kyllä siinä täytyy myöntää myös itse tehdyt virheet ja tehdä yhteistyötä niiden ongelmien ratkaisemisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.43 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Olemme täällä tänään hyvin vaikean asian äärellä. On punnittava eri arvojen ja oikeuksien järjestystä. Eri arvojen ja oikeuksien punnintaa joutuvat terveys- ja sosiaalialan työntekijät tekemään jokaisessa työvuorossaan. Nyt me olemme sen edessä, niin kuin me tietysti olemme täällä monesti päättäjinä.

Arvoisa puhemies! Koska olen hoitaja, olen hoitajien puolella, ja samasta syystä potilaiden puolella. Hoitajien toive paremmasta palkasta on oikeutettu. Kyllä tehdystä, vaativasta työstä on saatava asianmukainen palkka. Me tarvitsemme hoitajia. Ilman heitä täällä ei yksinkertaisesti sosiaali- ja terveydenhuolto onnistu. Mutta pitää muistaa, että kutsumuksella ei laskuja makseta eikä arvostukseksi riitä kiitos pelkästään. Niin, täällä me usein aina juhlapuheissa kyllä kehutaan hoitajia ja sitä, miten arvokasta työtä he tekevät. Nyt pitäisi sitten olla niitä tekoja. Tästä selvittää tässä vaiheessa, kun on lakkouhka ja tämä tilanne, vain sopimalla ja rahalla. Lisäksi on tehtävä tietysti monia muita tekoja, esimerkiksi työolosuhteisiin, mutta se on sitten pidemmän aikainen työ meille kaikille. Ja meidän pitää kaikkien katsoa peiliin siinä, mitä me voimme tehdä. Me ollaan kaikki tuolla eri alueilla päättäjiä, ja meillä on tehtävää siellä, mutta sitten meidän pitää myöskin täällä valtakunnan tasolla tehdä oma työmme. Jokaisella on nyt tekemistä. Emme me voi siirtää vastuuta, muuta kuin katsoa peiliin.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Sitten, arvoisa puhemies, toiseen aiheeseen hieman — samaa aihetta, mutta nyt ihan kohdistettuna erälle kollegalleni:

Kuuntelin tuolla työhuoneessani edustaja Guzeninan puhetta, ja jälleen samat syytökset kokoomusta kohtaan kuin mitä pääministeri on eri aiheista koko tämän eduskuntakauden harjoittanut. Kokoomus on ollut syyllinen hyvin moneen eri asiaan, ja aina, kuinka ollakaan, se on ollut kokoomus. Ymmärrän oikein hyvin, että kokoomuksen teot ottavat pattiin siitä syystä, että me näemme vähän kauemmas ja me osaamme katsoa kokonaisuuksia ja tiedämme, mitä ei voi tehdä milläkin aikataululla ja mitä voi taas tehdä. Se ymmärrettävästi ottaa päähän, mutta politiikassa en ole nähnyt näiden viiden kauden aikana tällaista kautta, jossa yhtä puoluetta sätitään tällä tavalla, ja vielä pääministerin suulla. Mutta nyt sitten myöskin lankesi kollega Guzenina tähän samaan, huolimatta siitä, että vuodesta 2011 lähtien on vanhuspalveluista vastaavan ministerin salkku ollut joko sosiaalidemokraattien tai keskustan käpälässä. On kovin kummallista, että sitten väitetään, että kokoomus on syyllinen tähän kaikkeen 11 vuoden aikana.

Olin itse peruspalveluministerinä 2007—2011. Silloin oli myöskin vakava kriisi vanhuspalveluissa, ja me käynnistimme vanhuspalvelulain valmistelun. Muistan, kun lähes kaikki puolueet vastustivat sitä, varsinkin oppositiopuolueet, siitä syystä, että sitä ei ole hallitusohjelmassa. Ja toinen syy oli se, että eihän mitään ikäryhmää kohtaan tehdä omaa lakia. Silloin sanoin, että onhan meillä lastensuojelulakikin. Sitten siihen tehtiin valmis lainsäädäntö odottamaan seuraavaa hallitusta, ja hallitusohjelmaneuvotteluissa kokoomus sai neuvoteltua sen lain sinne hallitusohjelmaan. Ja niin sitä ruvettiin tekemään. Mutta sitten tuli sosiaalidemokraatti tähän salkunkantajaksi, nimenomaan edustaja Guzenina, ja se laki, mitä oli esitetty tehtäväksi ja valmiiksi tehty, kuinka ollakaan, vesitettiin. Siitä on kaikki todistusaineistot olemassa. Niin että tätä vasten pidin todella erikoisena entisen ministerin puheenvuoroa täällä — satti kokoomusta sellaisesta, mitä on ollut itse tekemässä.

Mutta tämä ei jää tähän, ja olen sitä mieltä, että nyt alkaa olla mitta täynnä tuosta sättämisestä. Kyllä meiltäkin löytyy kertomuksia, mitä on tehty. Otetaanpa esimerkiksi tämä, kun 2007 marraskuussa, 9. päivä, oli tämä sama keskustelu täällä. Minäpä luen, mitä Maria Guzenina, silloinen Guzenina-Richardson, sanoi: ”Hallitus kääntää tällä tavalla selkensä” — voi voi — ”ja siihen on ratkaisuna ainoastaan raha.” Niin, pitäisikö nyt kaivella myöskin Guzeninan nämä tekstit ja katsoa, mitä on silloin tullut sanottua? — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.48 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! ”Miten hoitohenkilökunta pystyy tulevaisuudessa luottamaan valtiovaltaan, jos valtiovalta tällä tavalla vie heiltä toimintaedellytykset tehdä se työnsä niin hyvin kuin he haluavat.” Näin todettiin vuoden 2007 pakkolakien käsittelyssä. Tämä ei ole uusi ongelma eikä työtaistelun tuoma ongelma, potilasturvallisuus, vaan pitkäaikainen ongelma, ja siihen on ratkaisuna raha.

Meillä on ollut työtaistelu käynnissä pidemmän aikaa, nimittäin meillä osaava hoitohenkilökunta valuu ulkomaille, irtisanoutuu koulutuksensa avulla saamastaan työstä ja vaihtaa alaa. Nyt tämä pakkolaki ei ainakaan kannusta ihmisiä jäämään töihinsä.

Eduskunta on nyt antamassa vääränlaista viestiä suomalaisille hoito- ja hoivavaihtoehdoille, miten me estämme sen toisen työtaistelun, sen hiljaisen työtaistelun, jonka vuoksi meillä ei

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

tälläkään hetkellä ole riittävästi hoito- ja hoivahenkilökuntaa. Aikooko hallitus säätää näiden ihmisten irtisanoutumisen ja alanvaihdon vuoksi jonkin toisenkin pakkolain?

Hyvät edustajat, edellä mainitut sanat oli sellaisenaan lainattu edustaja Guzeninan puheesta 15 vuotta sitten. Siis 15 vuotta on kulunut, ja nyt sosiaalidemokraatit itse kaivavat menneisyydestä muita syyllisiä, vaikka ovat itse toisin toimineet. Nyt viesti hoitajille on olla hiljaa, mitä sosiaalidemokraatit eivät edes ymmärrä pahoitella. Siis 15 vuotta on syytetty muita, vaikka teillä on ollut valta toimia. Nyt sosiaalidemokraatit johtavat hallitusta, ja hyvä hallitus, teillä on ollut kolme ja puoli vuotta aikaa siirtyä jälleen puheista tekoihin, ja tämän lopputuloksen näimme tuolla portailla. Hyvät edustajat, se ei ole kunniaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

18.50 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Potilasturvallisuus vaarantuu joka päivä Suomessa. Tästä on todisteena ja merkinä muun muassa ne yli 5 000 vaara- ja läheltä piti -tilanneilmoitusta Valviralle, joita jo tämän vuoden aikana on annettu.

Tämä lakiesitys on käsitelty hyvin pikaisesti, ja näin tapahtui myös perustuslakivaliokunnassa. Haluaisin nostaa, kun tässä on esitetty ja pitkälti tätä myös käsitelty kahden perusoikeuden vastakkainasetteluna — oikeus elämään ja terveyteen ja toisaalta oikeus työtaisteluun — haluaisin sanoa, että tässä tilanteessa tämä on monimutkaisempi asia ja nimenomaan sen takia, että meillä hoitajat eivät ole työtaistelussa ainoastaan omien etujensa tai palkkansa, paremman palkkansa takia, vaan he taistelevat potilaiden perusoikeuksien paremman toteutumisen puolesta. Ja minkä takia meiltä lähtee paljon hoitajia — tällä hetkellä on yli 100 000 hoitajaa muissa töissä — minkä takia he lähtevät pois? Sen takia, että he eivät jaksa tai he eivät voi katsoa sitä tilannetta, mikä siellä kentällä on. Heillä on korkea ammatillinen etiikka ja suuri sydän, ja kun he näkevät niitä läheltä piti -tilanteita, tulipalojen sammutusta on joka päivä, niin he eivät jaksa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanottiin, että tämän hallituksen esityksen eteenpäin antamisella voi olla tosiasiallista vaikutusta työtaisteluoikeuden käyttämiseen, mutta kyselin asiantuntijoilta myös sitä, minkälainen vaikutus tämän esityksen eteenpäinviemisellä on mahdollisesti potilaiden perusoikeuksiin, eli oikeuteen elämään ja terveyteen, tälle sektorille. Kun me tiedämme, että jos viime vuonna oli 50 ammattihenkilöä, jotka pyysivät ammattinimikkeen poistamista, niin tänä vuonna näitä ammattinimikkeen poistamista pyytäneitä on jo yli 500, näin olen ymmärtänyt. Todennäköisyys tämantyypin lain eteenpäinviemisessä on se, että entistä enemmän meiltä lähtee hoitajia alalta, ja myös niin, että he pyytävät poistamaan ammattinimikkeensä, mikä on aivan ennenkuulumatonta.

Todellakaan itse lääkärinä, potilaiden ja hoitajien puolella, en valitettavasti voi olla painamassa vihreää valoa tälle lakiesitykselle, tällaisessa tilanteessa tuodulle lakiesitykselle. Paitsi että tämä on hoitajien puolella olemista, se on myös potilaiden puolella olemista, ja se on sen puolella olemista, että meillä potilaiden oikeus henkeen ja terveyteen toteutuisi paremmin.

Tämähän on viimesijainen lakiesitys, mitä tulee käyttä, ja haluaisinkin nopeasti vielä kysyä: [Puhemies koputtaa] Lääkäreitä on saatu [Puhemies: Kiitoksia!] paremmalla palkalla? Ollaanko hoitajille tarjoamassa parempaa palkkaa, jotta heitäkin saataisiin enemmän? [Arja Juvonen: Hieno puhe, edustaja Tanus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

18.54 **Veronica Rehn-Kivi r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! I dag har social- och hälsovårdsutskottet fått klart sitt betänkande om patientsäkerhetslagen. Regeringens förslag har inte varit en lätt fråga att behandla. Jag vill understryka att vårt förtroende för och uppskattning av vårdarna är stort och vi har en stark förståelse för yrkeskårens situation och frustration.

I det här ärendet handlar det ju om två viktiga grundrättigheter. Strejkrätten är en demokratiskt viktig rättighet, men rätten till liv och hälsa är något vi i alla lägen måste försvara och trygga. I detta fall är det inte ens fråga om att begränsa vårdarnas rätt att strejka, utan vi vill garantera en tillräcklig personal i skyddsarbetet inom intensivvården och den kritiska hemvården under en arbetskonflikt — och detta bara om inga andra åtgärder eller förhandlingar leder till resultat.

Arvoisa puhemies! Asian käsittely sote-valiokunnassa on ollut tehokasta. Asiantuntijoita on kireässä aikataulussa kuultu laajasti, ja työ on tehty hyvässä ilmapiirissä riittävän selkeän ja ymmärrettävän mietinnön aikaansaamiseksi. Haluan siksi kiittää kollegoita hyvästä yhteistyöstä tässä vaikeassa asiassa.

Hoitajat tekevät elintärkeää työtä, ja varsinkin tehohoito on vuorokauden ympäri riippuvainen riittävästä ja osaavasta henkilöstöstä. Siksi meidän on varmistettava, että kriittiseen hoitoon riittää työntekijöitä myös työtaistelun aikana. Meidän tehtävä on siis suojella ihmishenkiä joka tilanteessa, mutta pelisääntöjen on oltava selkeät. Ehdotetun lain säännöksiä tulee soveltaa vain viimeisenä toimenpiteenä tilanteissa, joissa työtaistelun aiheuttama henkilöstöpula vaarantaa asiakkaiden tai potilaiden hengen tai terveyden.

Kynnyksen siihen, että julkinen valta puuttuu työtaisteluun, tulee olla korkea, ja sen tulee olla viimeinen keino riittävän henkilöstön turvaamiseksi työriidan aikana, ja rajoitusten perusteiden on sen takia oltava oikeasuhtaisia.

Värderade talman! Jag hoppas innerligt att arbetskonflikten skulle få en lösning. Ingen av oss här i salen vill att situationen ska eskalera till sin udd och att den här lagens åtgärder måste tas i bruk. Vårdarna är värda arbetsförhållanden som är fungerande, rättvisa och trivsamma. Deras arbete måste värdesättas också på ett annat sätt än med vackra ord, men just nu måste vi säkerställa skyddsarbetet inom intensivvården och den kritiska hemvården. Ingen människa får dö i onödan på grund av den pågående arbetskonflikten.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

18.57 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty tänään hyvää keskustelua, paikoin ehkä syyllistytty turhaankin syyttelyyn. Valitettavasti en usko, että vaikka meillä olisi koko maailman hyvä tahto ja jopa vähän enemmän rahaakin, niin kykenisimme tästä salista käsin ratkaisemaan kaikkia niitä haasteita, jotka vaikuttavat syntyneen hoitoalalle ja sen pito- ja vetovoimaan. On selvästi syntynyt todella suuri luottamuspuola, että ollaan päädytty tällaiseen tilanteeseen — oikeastaan tätä voi kutsua pahimmaksi mahdolliseksi pattitilanteeksi työmarkkinakiistassa.

Tällaisessa tilanteessa valitettavasti kuitenkin myös eduskunnan velvollisuus on huolehtia siitä perustavanlaatuisesta oikeudesta, jonka meidän perustuslakimme turvaa, eli oikeudesta henkeen ja elämään. Sen vuoksi kannatan tämän lain säätämistä, ja kiitan valio-

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

kuntaa siitä, että teitte huolellista työtä kiireellisessä aikataulussa ja huolehditte siitä, että tätä lakia ei voida käyttää turhaan tai väärin ja aina ensin on pyrittävä neuvottelemaan suojelutyön antamisesta.

Arvoisa puhemies! Toivon kuitenkin, että tämä keskustelu on herättänyt meidät aidosti pohtimaan sitä, mitä me voimme tässä salissa tehdä parantaaksemme työoloja kentällä. Välttämättä se, että me säädämme uusia mitoituksia tai lakeja tai uusia sääntöjä, ei auta joka kerta — eikä välttämättä edes sen yhden kerran, kun näin teemme. Ehkä kerrankin olisi aika kuunnella hoitajia ja hoitotyön esimiehiä, mitkä ovat ne pahimmat puutteet tällä hetkellä palkan lisäksi — sen viestin me olemme vahvasti tännekin kuulleet. Uskon, että yksi suurimmista syistä siihen, että tilanne on näin tulehtunut, on luottamuspuolan lisäksi se, että hoitajat tuntevat tällä hetkellä, että eivät voi tehdä työtään riittävän hyvin. He selvästi myös tuntevat, etteivät voi vaikuttaa omaan työhönsä riittävästi eivätkä voi korjata havaitsemiaan epäkohtia. Ja — ehkä vielä pahempaa — heillä vaikuttaa olevan tunne siitä, että he tuntevat, että heitä ei kuunnella.

Uskon, että nyt on se tilanne, että me kuuntelemme — toivottavasti kaikki kuuntelevat — mitä hoitajilla on sanottavana, ja voimme tehdä yhdessä niitä toimenpiteitä, joilla hoitotyön pito- ja vetovoimaa voidaan parantaa. Uskon, että niitä on tehtävissä myös tästä talosta käsin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

19.00 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, herra puhemies! Eilen eduskunnan kyselytunnilla pääministeri Marin oli ”mutku kokoomus” -linjalla. Tänään tässä keskustelussa esimerkiksi edustaja Guzenina on ollut samoilla linjoilla. Kokoomus on aikanaan ollut hallituksessa ja kantanut silloin vastuuta asioiden hoitamisesta. Poliitiikkamme ei aina ole ollut onnistunutta, niin kuin ei minkään hallituksen politiikka aina ole ollut onnistunutta, mutta omasta tekemisestämme ja tekemättä jättämisestämme olemme tietysti, kuten demokratiaan kuuluu, kantaneet myös vaaleissa poliittisen vastuun. Mutta nyt, tällä hetkellä meillä on pääministeri Marinin johtama vasemmistohallitus. Tämä Rinteen—Marinin hallitus on ollut tässä maassa vallassa noin kolme ja puoli vuotta. Nyt te olette vastuussa. Nyt on kyse siitä, mitä te ja teidän hallituksenne on tänä aikana tehnyt niille ongelmille, joista me nyt keskustelemme. Eli lopettakaa ainakin tältä osin kokoomuksen sättäminen ja tunnustakaa oma vastuu siitä, missä nyt ollaan.

Herra puhemies! Itse asiasta sanon sen, että pidän perusteltuina hoitajajärjestöjen palkkavaatimuksia, siis vaatimuksia palkan tuntuvasta korottamisesta. [Arja Juvonen: Hieno!] Samoin pidän perusteltuina muidenkin julkisen sektorin naisvaltaisten ja usein hyvin koulutettujen alojen vaatimuksia palkkojensa korottamisesta suhteessa esimerkiksi teollisuuden miesvaltaisiin aloihin.

Samalla on kuitenkin sanottava, että kun nyt on kyseessä perusoikeuspunninta, onko tärkeämpää lakko-oikeus vai onko tärkeämpää ihmisten elämä ja henki, terveys ja henki, niin minulle ei ole hetkeäkään vaikeata valita, kumpi näistä oikeushyveistä on tässä punnintatilanteessa perustellumpi, painavampi. Jollekin sosiaalietiikan professorille voi olla vaikeata päättää, onko tärkeämpää tämä lakko-oikeus vai ihmisten terveys ja henki. Minulle on aivan selvää, että tällaisessa punnintatilanteessa, johon valitettavasti olemme tämän lain osalta joutuneet, tämä ihmisten terveys ja henki on tärkeämpi oikeushyvä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

19.03 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää istuntoa. Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, monia, edustaja Multala muun muassa tässä edellä, mutta halusin nostaa vielä perustuslakivaliokunnan lausunnosta, kun siellä oli todellakin alleviivattu, että perustuslakivaliokunta painottaa säädettäväksi ehdotetun viimesijaisuuden merkitystä, ja on kirjattu, että näitä laissa säädettyjä keinoja voidaan soveltaa vain, jos muut keinot eivät ole riittäviä asiakkaiden tai potilaiden hengen vaarantumisen tai asiakkaiden tai potilaiden terveyden vakavan vaarantumisen estämiseksi. Täällä aiemmin istunnossa on hallituspuolueiden edustajien toimesta lueteltu monia niitä toimenpiteitä, mitä voidaan ja mitä kuuluu käyttää ennen kuin sitten otetaan käyttöön mahdollisia viimesijaisia keinoja, joita toivon mukaan ei koskaan edes tarvitsisi käyttää. [Aki Lindénin välihuuto]

Haluaisin tässä edelleen nostaa tuon, mitä edellisen puheenvuoron lopussa nostin esiin, että kun lääkäripula on monin paikoin ollut hyvin suuri ja hankala, niin silloin kyllä on otettu euroja peliin ja nostettu korvauksia, nostettu palkkoja ja nimenomaan monia muita tämmöisiä houkutuskeinoja, jotta saisimme lääkäreitä riittävästi niille eri alueille. Ja nyt haluaisinkin kysyä ja haluaisin vedota hallituspuolueisiin, että myös tämä euroelementti otettaisiin käyttöön, ja vaikka koko ajan hallituksen taholta on sanottu ja alleviivattu, että nämä asiat ratkaistaan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen neuvottelupöydissä, niin hallituksella kuitenkin on vastuu terveydenhuollon sektorista ja sen toimivuudesta kokonaisuudessaan ja myös siitä riittävästä rahoituksesta, ja kun hallitus on tälläkin kaudella osoittanut ja antanut suuriakin eurosummia monelle, monelle eri taholle, niin kyllä me vetoaisimme tässä, että myös jonkinlaista korvamerkittyä rahaa tälle terveydenhuoltosektorille ja nimenomaan niille aivan ydintoimijoille, sairaanhoitajille, voitaisiin olla osoittamassa ja mahdollisesti joitakin muitakin esityksiä voitaisiin vielä tuoda, sellaisia, jotka voisivat nopeasti lievittää sitä kriisitilannetta, koska meillä on ammattitaitoisia, suurella ammattietiikalla ja suurella sydämellä toimivia hoitajia, jotka todella ovat sydän vereslihalla sen takia, että työolosuhteet ja tilanteet ovat sellaisia kuin ne ovat kentällä. Vetoan heidän puolestaan, että hallitus miettisi vielä joitakin ehkä pikaisia uusia keinoja, jotta nopeasti voitaisiin lievittää tätä kriisitilannetta, ja se olisi myös [Puhemies koputtaa] kaikkien potilaiden etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

19.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En malta olla tarttumatta tässä tähän punnintakysymykseen, kun tässä edellä nyt edustajat Lohi ja Zyskowicz ovat erityisesti korostaneet sitä, että tässä punnitaan, onko tärkeämpää henki ja elämä vai työtaisteluoikeudet. Lienee aivan selvää tässä salissa jokaiselle tämä punninta: se on aina henki ja elämä. Kysymys on sitten siitä, millä tavalla näitä asioita ratkotaan, mitkä ovat ne työkalut, mitkä otetaan käyttöön.

Jos te ajattelette tällä tavalla... Katsoin juuri tuota vuoden 2007 äänestystulosta, ja silloin vasemmistoliitto ja SDP esittivät tämän lain hylkäämistä. Oliko niin, että silloin eivät olleet SDP:llä ja vasemmistoliitolla henki ja elämä tärkeimpiä, vai mikä tässä oli taustalla? Minusta tämä argumentti ei sinänsä suoraan... Tämä on monimutkaisempi asia kuin se, että laitetaan kaksi perusoikeutta, joista toinen on selkeästi tärkein, punnittavaksi. Tämä on monimutkaisempi asia. On muitakin työkaluja, kuten tässä keskustelussa on esitetty.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

19.07 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti sanon vielä, että tässä on moni vedonnut siihen, että pitää nyt vielä tarkastella, ja on tarkasteltu sitä, onko tämä laki tarpeen. Käsitykseni mukaan on jo ensi viikolle suunniteltu Helsinkiin kotihoitoon lakkoja, joissa ei ole voitu sopia suojelutyön antamisesta riittävällä tavalla. Silloin tämä laki saattaa tulla kyseeseen, jos edelleenkin ei pystytä sopimaan lakon mahdollista siirtoa ja sitä, että annetaan riittävää suojelutyötä. Tässäkin kyse ei ole pelkästään tehohoidosta, vaan kaikesta sellaisesta, jossa turvataan sitä aivan välttämättömintä hoitoa, joka turvaa hengen ja elämän.

Mutta en pitkitä keskustelua enempää. Tässä on varmasti keskusteltu aivan riittävästi, ja uskon, että tämä sali on vihdoinkin päässyt siihen tilanteeseen, että kykenemme tänään äänestämään pykälistä ja voimaantulosta maanantaina, ja myöskin olemme varmasti heränneet sen asian äärelle, että terveydenhuollon tilanne kokonaisuudessaan vaatii paljon muutoksia ja pohdintaa, mitä voimme tehdä alan vetovoiman parantamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

19.08 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä on kyllä esitetty voimakkaita vetoamuksia. Omassakin puheenvuorossani esitin vetoimuksen siitä, että työmarkkinajärjestöt, työntekijäjärjestöt myöskin, tulevat näihin talkoisiin mukaan ja se suojelutyö täytyy saada sovittua.

Sitten muistutan, kun tuotte esiin koko ajan, että tiistaina lakko alkaa: Tämä on viimesijainen keino, mitä voi käyttää. Sitä ennen on käytettävä kaikki muut keinot — kuten yksityiset, kuten ostopalvelut ja niin edelleen — mutta nyt jotenkin tästä keskustelusta tulee valitettavasti semmoinen ajatus, että nyt edustaja Multala ajattelee, että selvä, tärkeintä, että tämä on voimassa, kun tiistaina tarvitaan tätä lakia voimaan. Ei, tämä on viimesijainen, ja pitää ensin käyttää kaikki muut keinot. [Sari Multala: Kyllä, näin on!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

19.09 **Arja Juvonen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja, ja toistan sen toteamuksen, että kaikki olemme sitä mieltä, että terveydenhuoltoala ansaitsee korotuksen — tuntevan korotuksen — jotta ihmisillä säilyy hyvä hoito jatkossa ja sosiaali- ja terveydenhuolto on pelastettu, koska nyt siellä on suuri kriisi.

Täällä on kysytty, mistä ihmeestä, mistä rahakirstusta sitä rahaa otettaisiin sinne sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Vuoden alusta hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, ja jo sieltäkin puuttuu rahoitusta, muun muassa sähköisistä järjestelmistä, joiden tulee olla toimivia ja hyviä — ei haluta Apotin kaltaista katastrofia jakaa hyvinvointialueille. 27.8.2022 eli elokuussa valtiovarainministeriön budjettipäällikkö Mika Niemelä totesi Helsingin Sanomissa näin: ”Vihreään siirtymään olisi hallitus voinut laittaa rahaa maltillisemmin.” Täällä on yksi kohde, jota voitte, hyvä hallitus, tarkkailla — ja josta voimme täällä eduskunnassakin käydä keskustelua.

Kysymys on priorisoinnista. Me joudumme priorisoimaan ja miettimään, mitkä ovat ne tärkeimmät asiat tässä yhteiskunnassa. Tärkein asia on se, että kun ihminen sairastuu, hän

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

pääsee lääkärille — meillä ei ole riittävästi lääkäreitä, ja se asia on ratkaistava — ja kun ihminen vanhenee, hän saa hyvän hoivapaikan ja arvokkaan, hyvän hoidon. Meillä on systemaattisesti vähennetty pitkäaikaishoivapaikkoja, ja nyt meidän käsissämme on se tilanne, että ihmiset eivät pääse palvelutaloon eivätkä pääse hoivapaikkaan vaan ovat yksin kodeissaan, täysin hyljättynä. Se on laiminlyöntiä, ja se on heitteillejättöä.

Meillä odotetaan, että omaishoitajat tekevät sen työn, minkä kuuluisi olla siellä hoiva-yksikössä, mutta omaishoittoonkaan ei ole hallitus riittävästi kiinnittänyt huomiota. Me perussuomalaiset olemme ajaneet sitä, että omaishoidon tuki olisi verovapaa, täysin verovapaa, ja siinä olisi myös yksi keino kannustaa omaishoittoon ihmisiä, kaikenikäisiä, koska omaishoito koskettaa myös nuoria vanhempia, ei ainoastaan ikääntyneitä aviopuolisoita ja avopuolisoita.

Toivon vakavasti ja vahvasti, että, hallitus, olette kuulleet tänään opposition äänen siitä, että terveydenhuoltoala tarvitsee teidän korvanne ja sen rahakirstun avaimen ja te avaatte sitä rahakirstua ja teette vaikkapa niin kuin budjettipäällikkö Mika Niemelä on todennut, että vihreään siirtymään olisi hallitus voinut laittaa rahaa maltillisemmin. Laitetaan ne rahat sinne terveydenhuoltoon, koska me olemme jokainen siellä joskus asiakkaana, ja silloin on ikävää, että huomaa, kun itse kokee, mitä olisikaan pitänyt tehdä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Äänestys tapahtuu tässä täysistunnossa tauon jälkeen. Istunto ja asian käsittely keskeytetään ja istuntoa jatketaan kello 19.20.

Täysistunto keskeytettiin kello 19.13.

Täysistuntoa jatkettiin kello 19.21.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 19.13 keskeytynyttä istuntoa ja päiväjärjestyksen 6. asian käsittelyä.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

5 §

Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen pykälämuutosesityksen 5 §:ään perussuomalaisten vastalauseen mukaisena.

Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen esitystä.

Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Teen 5 §:ään pykälämuutosesityksen.

Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Laihon esitystä.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Arja Juvonen ehdotti Jani Mäkelän kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena. Mia Laiho ehdotti Pia Kauman kannattamana, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena. (Pöytäkirjan liite 6A)

Keskustelua ei syntynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensin äänestetään Arja Juvosen ehdotuksesta Mia Laihon ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Mia Laihon ehdotus ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 74, ei 19; poissa 106 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Mia Laihon ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Mia Laihon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 62, ei 30, tyhjiä 1; poissa 106 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

9 §

Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen pykälämuutosesityksen 9 §:ään.

Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen esitystä.

Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Teen 9 §:ään pykälämuutosesityksen, joka on jaettu pöydälle.

Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Laihon esitystä.

Arja Juvonen ehdotti Jani Mäkelän kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena. Mia Laiho ehdotti Pia Kauman kannattamana, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena. (Pöytäkirjan liite 6A)

Keskustelua ei syntynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensin äänestetään Arja Juvosen ehdotuksesta Mia Laihon ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Mia Laihon ehdotus ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 75, ei 18; poissa 106 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Mia Laihon ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Mia Laihon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 62, ei 30, tyhjiä 1; poissa 106 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 94/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 130/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 19.9.2022 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola